

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2/40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zefreni Nrul 1 a.

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și live
declisă costă șirul 20 kl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

O sentință semnificativă

Înainte cu câteva luni apăruse în ziarul de scandal „A Nap” un articol intitulat: „Amintiri sângeroase” („véres emlékek”). Paznicii ordinii publice au găsit însă că acest articol scris de avocatul dr. Kalmár vatamă adânc persoana sacră a Majestății Sale. Și deci procuratura a intentat proces autorului pentru lesa maiestate, iar ziarului rău de gură i-sa retras dreptul de colportaj.

Zilele acestea s'a pertractat această cauză înaintea Curții cu jurați din Budapesta și rezultatul spre mirarea tuturor a fost achitarea lui Kalmár.

Sentința asta e fără îndoială ciudată. O mulțime de motive care mai de care mai nostime ne face să credem, că de fapt Curtea cu jurați a adus o hotărâre, care pare un rezultat al unui fel de gândire de tot aparte ș'a unor apariții sociale prea de tot neînțelese.

Să căutăm deci ca după puțină să-i facem acestei sentințe, fără îndoială de mare însemnătate, diagnosa și s'o analizăm în cele mai ascunse măruntae din care și-a plămădit întregul.

E vorba de un articol politic, care s'a zis, că atacă persoana regelui. Faptul acesta l'a recunoscut însuși apărătorul Györffy care pe lângă privilegiul de apărător mai are fericirea să fie și deputat dietal. Dar atât acest apărător și deputat cât și acuzatul însuși justifică acest fapt cu motive de ordin public, cu raționamente, cari nu pot fi disconsiderate din partea „națiunii”,

căci doar aceasta a făcut contract cu Arpad „pă cumcă” și ea va avea drept să poruncească, iar acest contract și-a păstrat valoarea față de toți câți au cărmuit Ungaria. În consecință, când vreun rege îndrăznește să aibă păreri contrare părerilor „națiunii”, acesta are tot dreptul... să injure. Acest drept e un drept sfânt, pe care trebuie să-l respecteze orice curte cu jurați recrutată din sânul „națiunii.”

S'a statorit deci delictul. „A Nap” recunoaște că a atacat persoana regelui. Legea pozitivă e deci călcată în picioare. Apărătorul însă ca și acuzatul sulevează un anumit motiv, care e chemat să justifice sentimentele ficșate în articolul încuzat. Sunt doar sentimente patriotice! Acuzatul pe lângă sulevarea acestui motiv de supremă ponderozitate mai scormonește din meleagurile amărâtului său suflet ș'o duioasă lacrimă ș'un blând cuvânt de iertăciune.

Curtea cu jurați își face vezi bine datoria în conștiință și ia în meritată considerare motivele sulevate și documentatul sentimentalism și — achită.

Până aici n'am avea tocmai multe de obiecționat. Am dat doar tot de fapte și acte cari nu prea stau în conflict cu sinceritatea felului de a vedea și a judeca al „națiunii”. E doar vorba de „națiunea” care în 1848 a răsturnat pe habsburgi și și-a ales în paza străbunului său drept un alt om — rege.

E vorba de „națiunea” care urăște pe cesarul din Viena și care vrea să întemeieze o țară independentă cu un rege național în frunte, care apoi să aibă marea menire de a strânge într'un singur mă-

nunchiu toate țările risipite ale Sfintei Coroane.

Și mai e vorba încă de o „națiune”, care apare aproape a fi mai puternică decât cea dintâi, căci această „națiune” ține în mână sa întreagă puterea faptică a țării. Sufletul acestei „națiuni” e pulsul vieții de stat și e înforător câte ravagii face această „națiune” pe tărâmul politicii ungare. Gazetăria, această vorbitoare putere a celor puțini dar isteți, e în mâinile evreilor, cari au știut să creieze o astfel de opinie publică, căreia nu-i mai produce nici o amețală de cap mirosul de usturoi ce-l răspândesc cumplitele redacții.

E deci judecând din punctul de vedere al unei astfel de opinii publice aproape natural, ca regele să piardă procesul față de „națiune”.

Numai că nu fiecare cetățean al acestei țări e de o părere cu „națiunea”.

Noi românii de pildă facem cu totul alte reflexii. Mai întâi ne închipuim, ce s'ar fi întâmplat, dacă articolul amintit ar fi apărut într'un ziar românesc? O, atunci Jupiter ar fi tunat, căci valahului nu-i e iertat ca să calce legea, asta o poate face numai „națiunea” cavaleră și cu cea tocmai din meleagurile Rusiei coborită. Valahul nu poate avea sentimente, cari să justifice preterarea legii, el are numai sarcini și ignorarea acestui crunt adevăr trebuie să-l facă cunoscut cu înfricoșatul talio al vremurilor de întuneric. Zadarnic ar fi spus el, că l-a cam supărat multa preterare, pe care a observat, că i-o face bătrânul Habsburg care cărmuește astăzi această țară.

Elementele originale ale vechei civilizațiuni române

(Conferință ținută în limba franceză pentru delegații universităților streine cu prilejul serbărilor jubilarie ale universității din Iași)

de N. IORGA

— Sfârșit. —

Aceeași influență occidentală caracterizează primele produse, datând dela sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul celui al XV-lea, ale presselor valahe. Acestea sunt datorite refugiatului muntene-grean, călugărul Macarie, care introdusese imprimăria, mai întâi în propria sa țară, încurând turburată de atacurile continue ale turcilor vecini. Cele câteva cărți slavone, publicate sub domnia lui Radu și sub aceea a doi din primii săi urmași, se disting prin frumoase caractere de forma occidentală. Ceeace le dă, totuș, o notă originală este ornamentația frontispiciilor, această împletitură din linii drepte și curbe, terminate în foi de pălămidă, cari impresoră un corb ce ține crucea în cioc, blazonul principatului valah. Se găsește de obicei, acest fel de ornamentație în numeroasele manuscrise moldovenești din această epocă.

Din nefericire n'a mai rămas nimic din operele de artă, ce trebuia să conțină biserica Dealu, care, înainte de a suferi una din aceste reparațiuni bine intenționate, dar absolut barbare, cari au făcut să piardă românii mulțime de monumente de

cari ei ar fi putut fi mândri, — a fost de mai multeori profanată de către năvălitorii lacomi de bogățiile ce bănuiau că s'ar găsi în mormintele prinților. La această epocă trimișii prinților români, vizitau uneori Italia și aceste obiecte ale culturii trebuia să dea pe față și o altă influență decât cea din Orient.

După două domnii neînsemnate pentru ceeace ne interesează, un nou prinț, amic călugărilor și protector artelor, Neagoe, care ia numele de Basarab IV, ținând de o linie dinastică deosebită de a lui Radu, avu ambițiunea de a da bisericii române, un edificiu de o neasemnată valoare. El este fondatorul mănăstirii Curtea-de-Argeș în care oricine poate vedea nu numai un capod'operă de arhitectură orientală dar și tipul cel mai perfect și cel mai autentic de arhitectură românească, din epoca vovevoșilor.

De fapt, această distinsă biserică are forma fundațiunii lui Radu-cel-mare. Numai pentru a putea susține trei turnuri pronaosul înaltă o colonadă de 12 stâlpi, care va rămâne în tradițiile arhitecturii eclesiastice ale românilor. În fața porții de intrare este un pavilion deschis. Plăcile dela intrare purtând inscripția sunt de marmură și de mai mari dimensiuni. Întreaga clădire se distinge prin întrebuintarea celor mai prețioase materialuri, pe care Neagoe li-a adus cu mari cheltuieli din Orient. Planul exterior s'a păstrat în două registre obicinuite la bisericile moldovenești, dar la Argeș aceste registre sunt de dimensiuni egale și au ornamente deosebite. Ca la Dealu, cadrele ferestrelor

sunt împodobite cu flori sculptate cu arabescuri, dar aici lucrul este de o finețe și o complicațiune superioară. Capriciul arhitectului a despiciat oblice ferestrele din față.

Se pare, după o povestire contimporană, că zidurile sunt pictate cu aur și azur.

Mitropolia din Târgoviște înlocuită astăzi printr'un edificiu oarecare datorit gustului artistic al contelui de Nouy, avea șase turnuri. Celelalte construcții ale lui Neagoe au proporții restrinse și, în sfârșit, au suferit reparațiuni brutale, făcându-le de nerecunoscut.

În curând influența moldovenească vine să întrerupă dezvoltarea naturală a arhitecturii valahe. Sub continuatorul operii pioase a lui Neagoe, sub Radu Paisie, un alt călugăr răspopit, se face frumoase biserici înalte, cu ornamente gotice, zidite în cărămizi; ele nu prezintă pictură la exterior, singura decorațiune era formată din liniile cărămidei goale.

Biserica cimitirului din Cozia reprezintă, în Valahia, acest stil adus la o epocă când viața politică a principatelor era în mare parte determinată de voința puternicului prinț al Moldovei Petru Rareș.

Acest stil urmă să fie întrebuintat în această țară, fără nici o schimbare, până după anul 1630. Se recunosc numai decât liniile frumoasei cărămizi goale, care încadrează groasele pietre sure, culose din albia șuvoacelor. Cel mai frumos exemplu de acest aranjament se vede în mărețele ruine ale castelului din Hotin în Basarabia, clădit de Ștefan cel mare și probabil refăcut de Petru Rareș.

Zadarnic ar fi spus, că multe pervertiri și răstălmăciri date cuvintelor împărătești de guvernele așa de puțin loiale — i-au pus adeseori un enigmatic semn al întrebării în față, zadarnic ar fi spus românul, că situația desnădăjduită în care l-a adus vitregia sortii, i-au pus cuvinte disperate în gură. Nimenea nu i-ar fi ascultat plânsoarea, ci cum legea era vătămată, trebuia să urmeze necondiționat răsplata.

Iată deci primul motiv care ne face să credem, că sentința dată în procesul ziarului „A Nap” e într'adevăr semnificativă.

Ziarul socialistilor „Népszava” aduce această achitare în legătură cu cuvântul dat de rege în chestia votului universal. Și spune, că decepția ce a ajuns pe cetățeni în urma faptului, că deși s'a făcut o astfel de promisiune, totuși votul universal întârzie încă de a fi scris în lege, — e motivul principal al achitării.

Nu discutăm convingerea asta, dar o respectăm ca pe orice convingere.

Noi însă când criticăm o sentință dată de judecătorii ungare trebuie să ne alegem bine credințele. Într'un chip oarecare trebuie totuși să spunem adevărul. Și adevărul e, că sentința dată în procesul ziarului de scandal „A Nap” și mai ales faptul că procurorul ia la cunoștință o astfel de sentință denotă o ciudată stare de lucruri în Ungaria și iar întărește par'că tot mai mult credința, în paragraful rece ticluit de legislatorul nepreocupat de intuiția după care se măsură la noi dreptatea, ci că omul cu toate prejudecățile sale, cu toate sentimentele sale unilaterale și patimile sale — e legea.

Chestiuni de naționalitate, chestiuni de classă și de interese personale: iată tot atâtea piedeci enorme cari nu îngăduie omului, spiritului inferior să pătrundă în noima dreptății și să judece în conformitate cu dispozițiile ei.

Nu mai vorbim de faptul, că „națiunea” care astăzi e sinteza a două neamuri: un neam care merită un oarecare respect și un neam de paraziți — nu e singură

chemată ca să aducă verdicte de ordin public, cari ating interesele tuturor cetățenilor ce alcătuiesc statul.

Numai o curte cu jurați alcătuită din cetățeni recrutați din toate neamurile cari locuiesc în această țară pot aduce verdicte, cari sunt menite să exprime votul exclusiv al unui stat față de capul încoronat.

Iată al doilea motiv, care ne pune la îndoială și care ne îndeamnă să supunem critice sentința juraților din Budapesta. O curte cu jurați alcătuită din toate naționalitățile acestei țări e singură în stare să aducă sentințe inexceptionabile în chestiuni de drept public.

Dar criticăm sentința și din punctul de vedere al ordinii publice. Căci ordinea într'un stat monarhic numai până atunci poate fi asigurată, până când capul încoronat e deplin asigurat de respectul desăvârșit al cetățenilor. Când acesta a încetat, urmează o situație anarhică, din care cu greu se poate încheia noua formă de stat menită să ocupe locul celei vechi.

Cu toate acestea, ziarul revolver a scăpat, și astăzi cetățenii capitalei, aduc osanale ziarului rău de gură și preamăresc biruința libertății de presă.

O, sărmana libertate de presă! În câte feluri se tălmăcește în această țară. Când scriu valahii, atunci o, în scrisul lor e vorba de tradare de patrie, de îndemnări la ură, de porniri sălbătice de a distruge statul și câte și mai câte crime...

Unde-i deci măsura egală?

O așteptăm de atâta vreme și ea întârzie mereu de a veni. Unde-i libertatea de presă ideală, sub masca căreia să nu s'ascundă neni despotismul și nici tolerarea crimelor?

Și unde-i mai vărtos libertatea și egalitatea neamurilor, cari astăzi n'au nimic comun cu privilegiata „națiune”?

Lupta noastră se îndreaptă pentru cucerirea acestor vremuri și ni-e mare nădejdea, că niște stări anormale nu vor putea încătușa eșirea la lumină a adevărului și dreptății.

Redeșteptarea sufletului național provincial

În cele mai multe localități din provincie se poate observa prea adeseori un fel de lăncezeală ciudată, un fel de toropeală. Mărturisesc aceasta cu oarecare nemulțămire, însă așa este. Și ne pare neînchipuit de rău, când în duminicile și serbătorile cele înălțator de mândre, vedem cum trecătorii români se trăgănează lin pe jos, pe lângă vr-un monument național, ridicat din sudoarea amară a feții lor istovite, dar totuși nu simt nici o plăcere.

Înzadar te-ai abate pela ei, dându-le cu drag binele, și părtășind aceeași durere cu ei, căci cu toate că te-ai încerca să-i mângâi, spunându-le spre luarea lor aminte, că au un monument național atât de măreț, ei la urma urmelor vor recunoaște că așa este, dar câți le-au mai spus și le vor mai spune aceasta și atâta tot. De altfel vorba asta pentru ei mai este tot numai o vorbă goală, care în loc să le atingă și gândirea, le atinge vai! numai urechea. Și ciudățenia unei nepăsări ni se pare cu atât mai mare, iar tânjeala din provincie cu atât mai fără de înțeles, cu cât unele localități, ne sunt localități istorice și păstrează în ele monumente naționale vrednice de închinări reînviătoare, monumente, cari încheagă pe scurt și cât se poate de vădit veacuri mărețe de sbuciumări naționale mântuitoare.

Ici vom vedea o catedrală mândră, simbolul păstrării noastre ca neam și limbă. Colo vom da peste o (comandă) casa comunală, în stil românesc, care ne amintește de vremile bune, când voința românului era stăpână la ea acasă. Dincolo ne va isbi în față vr-o ruină istorică, mărturia pipăitoare a vitejiei străbunilor noștri. Într'altă parte ne va pironi pe loc, vr-un muzeu național, culegătorul și păzitorul tuturor documentelor de străduință ca neam românesc.

Ajunge numai o casă veche istorică, o casă a vr'unui desrobitor și întemeietor

După 1600 se încep inovațiile în Moldova. Ele nu puteau duce, spre pictura și sculptura, cari păstrează până la sfârșitul vechei arte românești același respect pentru tradiția slavo-bizantină, dar exclusiv spre arhitectură. La Sucevița, fundațiunea prințului Eremia Movilă; la Dragomirna zidită pe cheltuielile mitropolitului care era el însuși un caligraf reputat și un îndemânat nec miniaturist, Anastasie Crimca; la Solca, prinos al prințului Ștefan Tomșa; în biserica prințului Radu la București, — se văd ornamente de piatră în formă de frânghie, cari subliniază la exterior, dungile bolților. Ele impresionează deasemenea poarta de intrare. Urmele auriului și roșului se recunosc încă.

Un albanez, fiu, totuși al unui boer din țară, devenit prinț moldovenesc se arată demn de marile zidiri de altădată. El este fondatorul bisericii Golia, care zdruncinată de un cutremur de pământ și refăcută în secolul al XVIII-lea păstrează încă formei sale primitive, frumoasele ornamente de marmură, cu pajura Moldovei, din partea exterioară și din cea care conduce în naos. O altă fundațiune, a lui Vasile Lupu este Sf. Trei Erarchi, biserică care deabia putu să fie restaurată de contele de Nouy, va să zică dăruită pentru a putea fi prin urmare complet reconstruită. Planul său nu conține nici un element nou, fiind numai reproducerea celui dela Galata ridicată de prințul Petru Schiopul la sfârșitul secolului al XVI-lea; dar ornamentele sculpturii se întind pe tot edificiul, a cărui piatră este reacoperită cu flori și arabescuri gravate.

Unul din urmașii lui Vasile, Gheorghe Duca se va inspira dela acest monument, fără a avea cu toate acestea mijloacele de a-l ajunge, încoronând cu o mănăstire dealul Cetățuia, aproape de Iași; aici florile sculptate se găsesc numai în jurul porților și ferestrelor și în linia care încinge mijlocul bisericii.

De câțiva ani încep, pe acest teritoriu moldovenesc, lungile războaie între poloni și turci, cari ruinară țara, dând Valahiei, care fu mai bine cruțată de aceste mari conflicte dela sfârșitul secolului al XVII-lea, între imperiul otoman și putericii cari aspirau la tron, — o superioritate pe care o ambiționase de mai mult timp.

Ales de boeri, la o epocă când Poarta obicnuia să numească prinții români, Mateiu Basarab, avu o domnie liniștită, care îi permitea să întrebuințeze în profitul principatului său valah sumele considerabile ce putu aduna în decurs de 20 ani.

De asemenea lui i-se datorește un mare număr de biserici cu tip moldovenesc deja cunoscut; o renovare parțială a vechilor edificii mai răspândite încă acest sistem arhitectural.

Acesta se mai găsește asemenea în fundațiunile membrilor celei mai bogate familii, Cantacuzino.

Primul prinț din această viță, Șerban, este fondatorul schitului Cotroceni, aproape de București. Acesta se distinge prin prezența unui nou element, printr'un pridvor, adică Vorhalle susținut de stâlpi; deasemenea se vede acesta la bisericile valahe, și la o singură biserică moldovenească din

anii 1660—70; aceasta va constitui de acum înainte unul din caracterele definitive ale edificiilor religioase din Valahia. Arhitectul n'a uitat colona pronasului, așa că ea se găsește în schitul Argeș. Incepe să se dea o atenție deosebită capitelor, foarte delicat lucrate, și, în ceea ce privește ornamentarea interioară, apăruseră lămpile de argint, înflorite de argintarii țării, cu o lungă răbdare pioasă, și icoanele acoperite, afară de cap și mâini, îmbrăcate în argint. În curând altarul va avea, foarte necesar în toate marile biserici, acest ornament strălucitor.

Urmașul lui Șerban, fu fiul soriei sale, Constantin Brâncoveanu. El domni cu o înțeleaptă politică de îngăduire aproape 30 de ani și avu înainte de toate nobilă pasiune a monumentelor și obiectelor de artă, pentru cari nu cruța nici odată marile său noroc.

Fără a inova, el a făcut să crească bogăția și calitatea ornamentației. Biserica Hurez, unde voia să fie îngropat, reprezintă vechea artă românească în ceea ce are ea mai elegant. Bogăția și originalitatea capitelor, desăvârșitul picturilor es la iveală neputând fi întrecute.

Dacă mai târziu, după moartea tragică a acestui prinț, care fu decapitat în 1714, la Constantinopol, cu toată familia sa, primii prinți „fanarioți” cari țineau să arate că vor să continue tradițiile artistice ale țării, au ridicat vrând să întrecă splendoarea Hurezului, bisericile Văcărești (fundațiunea lui Nicolae Mavrocordat) și Pantelimon (a lui Grigore Ghica), n'au făcut decât să ur-

de neam, o statuă sau vr'o icoană națională, ca să facă dovadă în istorie.

Se înțelege dela sine, că toți cei cu luare aminte vor fi cu simț, însă își vor pierde cumpătul, când se vor încredința, că tinerimea nu se mai însuflețește și nu mai trece cu evlavie pe lângă mărturiile noastre vii istorice, cari se mai găsesc din mila lui Dumnezeu și din voința dușmanilor noștri, prin satele și orașele locuite români.

Iată cum tinerimea noastră este despărțită de tot ceea ce strămoșii noștri le-au pregătit încetul cu încetul.

Ca să înciripești o viață națională nouă, ce de muncă mai trebuie. Ce minunăție genială ne mai trebuie! În lipsa acestei minunății, tinerimea era aproape să-și peardă firea, când deodată se ivi dl. profesor univ. N. Iorga, ca un diagnostic, care i-a dat iarăși credința într'un ideal național.

Și eu am această credință neclintită și mântuitoare și din ce în ce simt tot mai tare însemnătatea și clipa nimerită, ca să începem să cinstim după cum se cuvine, felurile noastre monumente naționale.

În cele ce urmează să-mi fie îngăduit să dau unul din mijloacele, pe cari cred că l'am putea folosi, ca să înfăptuim, dacă nu în întregime, atunci cel puțin în parte visul mândru al naționaliștilor.

Întâi și întâi provincia nu se va mântui, decât numai și numai prin sine însăși. Ea se va scăpa dacă va ține iarăși la ea însăși. Trebuie să-i insufflăm dorința să-și cunoască frumusețile naționale și înclinarea de a se îndrăgi. Trebuie găsit un farmec, care să reînsuflească școlile populare naționale, catedralele, bisericile, casele naționale, muzeele și celelalte monumente, celelalte dovezi ale trecutului.

Ni-se va spune că asta-i treaba fruntașilor politici. Este și a lor, dar nu numai a lor. De bună seamă ni se va mai spune că îi privește aceasta și pe apostolii neamului și că pentruca să însuflețești bisericile, lucrul cel mai bun, ar fi să se întărească credința creștinească, care timp îndelungat le-a pus temelie.

Așa ar trebui să fie fără îndoială. Dar în așteptarea apostolilor, să nu facem nimic, să lăncezim în dornicie? Să așteptăm, nu însemnează să trăiești!

Dorind apostolii, mai avem până la ei, și alți bărbați în provincie și până'n satele cele mai îndepărtate și mai dosnice, bărbați destoinici, învățători și preoți, adevărați anticvari, numismați, căutători de documente vechi românești. Aceștia toți sunt adevărații paznici credincioși ai trecutului nostru. Pe aceștia e nevoie să-i încurajăm. Învățătorii să ne facă monografiile monumentelor noastre naționale, preoții monografiile bisericilor noastre, alții să ne facă inventarii despre lucrurile noastre de artă națională, prin cari să ne întărim în cele naționale și să ne luăm sfaturi dela ele. Trebuie să cunoaștem bine pământul locuit de români și frumusețile naționale de pe el. De ce nu înbărbătăm bărbații cu însușiri frumoase românești? De ce nu ne adresăm lor ca celor mai buni și mai potriviți mijlocitori? Li vom găsi în învățătorimea, în preoțimea, în familiile de fruntași dela țară, dela sate. De ce să nu le încurajăm eforturile? De ce să nu li-le îndrumăm?

Eu am nestrămutata încredințare, că în provincie se găsesc destule elemente de o muncă folositoare și cari cu puțină oboseală, ar putea să fie organizate, dar ne trebuie puținică tragere de inimă.

Nu trebuie să lăsăm, ca voințele cele bune să fie risipite fără nici un folos obștesc. Aceste voințe ar putea să arunce raze renăscătoare de neam, ele ar fi, mai vărtos la sate, vatra unui simțământ înflăcărat: *simțământul trecutului nostru național*. Acest simțământ ne e de mare lipsă în satele și orașelele noastre, în care vrea să se incuibeze idolatria, închinarea la vițelul de aur.

Prin urmare trebuie să ne fie milă cu deosebire de sate și să veghiem, ca ele să nu se prăpădească de lăncezeală și de urit.

Orice ideal, ca să aibă trăinicie, trebuie să fie urmarea normală a trecutului, altfel zilele îi vor fi numărate.

Idealul nostru național, ca să fie primit și de sate și mai cu seamă de ele, e nevoie

ca ele să aibă o conștiință curată și limpede în privința trecutului nostru, care iarăși va prinde muguri în viitor.

Diecezele noastre sunt comori risipite. Să cercetăm și ne vom încredința foarte ușor despre aceasta.

Numai urmând îndrumările date de noi, nu se vor mai vedea pe sate români de ai noștri stând nemângăiați dinaintea vr'unui monument de al nostru, care unui călător străin îi insufflă gânduri pline de cinste și de vrednică uimire.

Ar fi încă multe de făcut și multe de îndreptat, ca provincia să nu urmeze în lăncezeală, și să vadă că istoria strămoșilor noștri e în chipuri vii redată, prin monumente de tot felul din jurul nostru, pe cari însă provincia nu știe să le bage în seamă.

Traian Țăranu.

Convocări

Aderenții partidului național român din comitatul Brașovului sunt invitați la

adunare poporală,

care se va ține în Brașov, vineri, în 14 (27) octomvrie (Cuv. Paraschiva) la 2 ore p. m., cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Desbaterea situației politice.
3. Sufragiul universal.
4. Proiectele militare.
5. Propuneri, proiect de rezoluțiune.

Brașov, 3 (16) octomvrie, 1911.

Comitetul aranjator.

Aderenții partidului național român din comitatul Sătmarului sunt invitați la

adunarea poporală,

care se va ține în Seini la 26 octomvrie st. n. a. c. la orele 10 a. m. cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Desbaterea situației politice.
3. Sufragiul universal.
4. Proiectele militare.
5. Propuneri, proiect de rezoluțiune.

La această adunare vor participa domnii deputați naționali și alți membri fruntași ai partidului național.

Șomcuța-Mare, 17 octomvrie, 1911.

În numele comitetului cercual

Dr. Nicolau Nyilvan
președintele comitetului aranjator.

Adunarea poporală dela Belinț.

Ni-se scrie: Este o surpriză plăcută din partea administrației, care a conces ținerea adunării. La adunarea aceasta binevoesc a-și da concursul, ca oratori, domnii:

Dr. George Popovici, protopresbiter, **dr. George Dobrin** avocat, **dr. Valeriu Branîște** publicist în Lugoj, **dr. Ștefan C. Pop**, **dr. Ioan Suci** din Arad, **dr. S. Vladone** din Bozovici, **dr. George Gârda** din Făget, **dr. George Adam**, **dr. Aurel**

meze normele de acum înainte definitive, ale acestei arte din marea epocă a lui Constantin Brâncoveanu. Încercarea lui Ghica de a introduce la Golia și în schitul său, Frumoasa, ornamentele artei degenerate, pe care Occidentul o simpatiza în secolul XVII, nu reuși. Seria monumentelor se oprește la stilul armonios, perfect apropiat trebuințelor țării, care se formase în timpul a două veacuri de muncă, în cele două principate, prin amestecul fericit al elementelor împrumutate din Orient și din ce a fost bun din Occident.

Brâncoveanu, acest slab vasal al sultanului, care a pus să-i taie capul pentru trădare și mai ales pentru bogățiile lui, părea asemenea lui Ludovic XIV.

Pe când vechii prinți adăugau pentru ei înșiși un lăcaș modest în umbra bogatelor biserici, Brâncoveanu pune de clădește adevărate palate pentru el și fiii săi, (cari i-au împărțit soarta tragică) la București, Potlogi, Mogoșoaia. Cel dela Potlogi este în ruină. El domină prin largile sale dimensiuni mica biserică vecină, nuse mai găsesc bucățile de sculptură pe cari le-au luat vandalii inconștienți, dar frunzele și florile în stuc, cari decorau pereții sunt într'o stare de conservare perfectă. La Mogoșoaia, cu toată reparațiunea modernă, pare a fi neatins; coloanele balcoanelor și fațadelor, bogat ornate, sunt de un mare efect.

Din nenorocire picturile, semnalate de călă-

torul francez Mottraye, picturi istorice reprezentând, zice-se, primirea prințului la Constantinopol, după cele pictate de un artist strein din secolul al XI-lea, pentru a glorifica pe zidurile castelului din Suceava victoria aventurierului despot — au fost complet distruse.

O influență venețiană se simte în opera artei patronate de Brâncoveanu și curtezani săi. Pentru lucrările în metal, prințul se adresa argintarilor din Transilvania și mai ales acelor din Brașov.

Această scurtă schiță este de ajuns pentru a atrage atențiunea asupra comorilor de artă ce conține România și luminei ce studiul lor poate arunca asupra chestiunilor ce privesc influențele artistice.

A semnală vizitatorilor noștri fără nici o exagerare națională, isvoarele originalității noastre, a fost fără îndoială una din datoritiile noastre, cu ocaziunea unei sărbători a științei române. A arăta ceea ce savanții pot culege pentru cercetările lor în diferitele domenii ale vieții noastre actuale și trecute, înseamnă a lua în același timp angajamentul de a ține la dispoziția lor cunoștințele noastre speciale, și toate mijloacele noastre de muncă.

Cosma, dr. Cornel Crăciunescu, dr. Ioan Doboșan din Timișoara, dr. Lucian Georgevici din Receaș, avocați.

Prezidentul adunării va fi d. protopop **Gherasim Serb din Belint, iar moștenea o citește pâr. Fortunat Mureșian din Babșa.**

Participanților li-se pregătește o primire foarte caldă. La gard vor fi întâmpinați de intelectuali, de popor în frunte cu d. protopop Serb și de vestitul cor din Chizătău. Cu toții vom asculta apoi serviciul divin în sfânta biserică, unde va da răspunsurile liturgice tot corul din Chizătău. După serviciul divin va avea loc un prânz comun, iar d. a. la 2 ore începe adunarea.

Șirul mare al distinșilor oratori ne pun în perspectivă, că adunarea din Belint va fi cea mai succasă și mai splendidă, dintre toate adunările făcute până acum.

La revedere deci cu toții la Belint.

Tisza la Arad

De o săptămână și mai bine opinia publică aradană, ba putem zice opinia publică maghiară din întreaga țară în via agitatie așteaptă darea de seamă a contelui Tisza. Azi în sfârșit d. conte, dictatorul parlamentului actual ungar, azi, joi, dimineața a sosit la Arad să-și dea seamă de activitatea sa parlamentară.

Așteptat de aderenții săi, d. Tisza, grație poziției și tuturor măsurilor preventive, și-a putut rosti discursul, fără a fi turburat de către socialiști, cari îi pregătiseră o primire prea puțin solemnă. Intrarea la teatrul de vară, locul destinat pentru discurs, se face cu bilet special, încât în sală n'au putut pătrunde decât un public ales pe sprânceană. Totuși la ora trei teatrul e tixit de lumea, care a grăbit să asculte vorbirea celebrului politician maghiar.

Fix la ora trei unul dintre conducătorii locali propune o comisiune de trei, ca să invite pe d. conte la tribună. În curând figura puțin simpatică a „lenului dela Geszt” apare primit din partea auditorului guvernamental, cu prea puține excepțiuni, între aplauze frenetice.

Kintzig, vicepreședintele partidului muncii naționale, schițând situația precară a parlamentului, îl roagă pe contele Tisza, ca pe cel mai competent, să se rostească asupra ei, luminând cu intelectul său strălucit calea acestui labirint încurcat.

Îi urmează Tisza. Grav și semeț, ca un om în conștiința puterii și autorității sale, contele vorbește 1 și jumătate de oră. Toți aceia însă, cari așteptau dela dânsul și altceva decât repetiția plictisitoare a unor idei emanate și iarăși recapitulate în notoria fantasmagorie, zisă: „ideia de stat național maghiar”, — s'au înșelat.

Dealtfel, ca să ne păstrăm obiectivitatea, dăm în câteva cuvinte conținutul sumar al discursului său, din care un singur moment merită să fie relevat. D. Tisza adevărat, vorbind de încercările actuale de împăciuire a partidelor litigante, intolerant, cum îi este firea, declară, o luptă din răspuneri și fără alegerea mijloacelor, pentru a frânge în sfârșit minoritatea opozițională: „Ceice mă cunosc, — spune d-sa, — știu prea bine, că nu sunt omul, care fug de luptă, țin să constat totuși, că bucuria mea ar fi nespuse de mare, dacă împăcarea s'ar realiza, căci nu e om cu mintea întreagă, care să aprobe aceste hărțuiri blăstămate, ce au înveninat opinia publică și condamnat la neactivitate parlamentul. În acel caz însă, când din cerbicia opoziției pacea nu s'ar realiza... cu încordarea tuturor puterilor mele intelectuale, ce mi-le-a dat Dzeu, voi lupta cu cea mai mare înverșunare pentru apărarea intereselor patriei mele maghiare”.

Iată recapitularea discursului:

Nu așteptați — zice — o dare de seamă după șablonul obișnuit, atunci când sunteți deplin orientați de activitatea noastră parlamentară din presă.

De data aceasta îmi iau voie să mă ocup de cea mai actuală chestiune la ordinea zilei, cu proiectul militar.

Pentru a justifica proiectul reformelor militare, d. conte face o lungă reprivire istorică. ar-

tând cum a câștigat această chestiune în cursul vremii o importanță așa de mare, încât dela rezolvirea acestei probleme atârână prestigiul monarhiei.

Proiectul acesta deși reclamă mari sacrificii trebuie totuși votat cu orice preț. E bine să știm — spune d-sa — că o națiune mică, care are ambiția nobilă de a se considera în concertul puterilor europene; o națiune mică, cuprinsă de dorul de a-și păstra individualitatea sa etnică, pentru a realiza asemenea idealuri mărețe, trebuie să aducă sacrificiile cele mai mari.

Continuă apoi, cercând să arate, că forța armată, de care dispunem astăzi, e prea mică ca într'un caz de nevoie să ne ajungă pentru apărarea patriei și să dovedească cu câteva date statistice faptul, că sarcinile impuse de proiectele militare nu sunt așa mari, ca să nu le putem suporta.

Depănându-și firul discursului trece apoi în revistă toate încercările de 10 ani de a întări și reforma armata.

Însfârșit reliefează părțile favorabile ale proiectului la ordinea zilei și cearcă să convingă auditorul, că întreaga opinie publică e pe partea guvernului și nu este om întreg, care să aprobe obstrucția.

Exhaustivându-și toate argumentele, d. Tisza, discreditează, championii obstrucției: pe Iusth și pe Apponyi, citând cuvintele ce le rosteau asupra obstruanților, pe când dânsii erau la putere. Înconsecvența vădită dintre părerile de atunci și atitudinea lor actuală stârnește adeseori ilaritatea publicului.

Contele Tisza își termină discursul rostindu-se asupra încercărilor de împăcare, ivite în săptămâna ultimă și declară război, celorce nu acceptă părerile lui.

Tribunul nostru. Sub titlul acesta ziarul „Uniunea” din America scrie următoarele:

„Ilustrul luptător al neamului nostru a suprit, părintele Vasile Lucaciu, a avut prilejul plin de noroc, că la congresul internațional al rasselor ținut anul acesta la Londra, să aducă la cunoștința lumii culte și cugetătoare origina nobilă a neamului nostru, și aspirațiunile de cari suntem însufleșiți.

Am citit textul discursului, după ziarul „Românul” din Arad, care este un monument de elocvență istorică și politică.

Așa nu poate vorbi ori cine!

Trebuie să fie cineva un adevărat cunosător al istoriei, al chestiei sociale, care frământă ari capetele luminate, și ca să fie încalzit de dorul și aspirațiunile unui neam, care tânjește după libertate.

Și el, părintele Vasile Lucaciu, care este intruparea adevăratului luptător, care are toate calitățile unui apostol și propovăduitor, grai fermecător, înfățișare simpatică, energie și credință neștrămutată în dreptatea cauzei pentru care se luptă, a fost mare la Congresul Rasselor, a fost neîntrecut în elocvență și puterea de argumentație.

Congresul l'a ascultat cu deosebită atenție, cu o religiozitate cum se ascultă un profet, un sfânt, și la încheiere a fost salutat cu salve de aplauze, cu ovațiuni și străngeri de mână, de toți acei, cari au fost și ne sunt prieteni.

Și au fost mulți, aproape toți.

Au fost și câți-va, cari ne au ca pe un scaiu în ochi, dar aceștia au rămas plouați în urma eșecului suferit.

Ei credeau că sunt în Kecskemét și nu în Londra.

Au îndrăsnit neobârzații să sugrume glasul dreptății, să oprească pe părintele Vasile „Gură de aur” să vorbească în congres.

Dar prietenii noștri au intervenit, și tribunul neamului, a spus tot ce a avut pe su-

plet: durere, bucurii, aspirațiuni. — Să trăiască!

Să ni-l trăiască Dumnezeu încă mulți ani, în ciuda dușmanilor noștri maghiari pericunțați.

Și noi să fim mândri, că din neamul nostru resar luceferi ca părintele dr. Vasile Lucaciu.

Să-i trimitem de aici, din lumea nouă, o salutare plină de dragoste, devotament și iubire neșarmurită, și să-l rugăm ca să ne ierte, că ne-am manifestat așa târziu, pentru că suntem departe și vai greu ne vin vestile „de-acasă!”

C. R. Pascu.

Tratativele lui Berzeviczy. În cursul zilei de ieri prezidentul Berzeviczy a conferat cu viceprezidenții partidelor opoziționale.

Tot ieri a ținut partidul popular o conferință, în care s'a hotărât unanimitate, ca partidul în cazul, dacă guvernul va cerca să înăbușească obstrucția cu măsuri ilegale, să lupte cu toate mijloacele posibile pentru apărarea constituției.

Rugat prezidentul Berzeviczy să se exprime în ce stadiu au ajuns tratativele, a răspuns, că auspiciile păcii nu sunt tocmai splendide.

Cu toate acestea „Pester Lloyd” e de părere, că tocmai în actuala fază a tratativilor perspectivele de împăciuire sunt serioase și justificate.

Darea de seamă a contelui Tisza rostită astăzi la Arad încă ne face să presupunem, că guvernul deocamdată nu are de gând să înăbușe obstrucția cu măsuri ilegale.

Din cameră. Neobicinuit de mulți s'au prezentat astăzi la ședința camerei.

Având vre-o 50 de deputați guvernamentali să însoțească pe contele Tisza la Arad, au fost chemați telegrafic la Budapesta — substitutori (!?)

Pe de altă parte erau agitați mamelucii din cauza dării de seamă a contelui Tisza la Arad, temându-se de iscarea unui scandal.

Socialiștii au renunțat însă în ultimul moment la demonstrație.

Primind corifeii din cameră vești liniștitoare despre sosirea lui Tisza, s'au supus cu resemnare la votările nominale, ce au ocupat toată ședința, rostind la fiecare oră câte un: da!

Situația ministrului de externe Aehrenthal. Știrea despre demisionarea contelui Aehrenthal, publicată în „Grazer Tagespost” — care mai întâi a vestit și căderea generalului Schönaich, — nu e nici confirmată, nici desmintită de presa din Viena, și aceasta înseamnă că e probabil o schimbare, cum deja când a luat concediu s'a vorbit despre retragerea contelui Aehrenthal. Însă e greșit a vedea și aci o intervenire a clironomului, cum s'a încercat în unele ziare străine, desigur nu fără intenții.

Se afirmă aci, că actualul ministru de externe ar fi pierdut încrederea arhiducelui Franz Ferdinand din cauza politicii sale prea favorabile pentru Italia, și se aduce aminte că „Reichspost” care adeseori se inspiră dela Belvedere, nu demult a reproșat contelui Aehrenthal această atitudine a sa care ar fi pernicioasă pentru interesele monarhiei. E incontestabil că la Ballplatz toate relațiunile cu Italia sunt foarte atent și prevenitor cultivate, dar aceasta cu motiv bun, care va continua a rămâne decisiv în raportul celor două țări, aliate acum și totdeauna vecine. Convingerea despre necesitatea unei înțelegeri sub orice formă cu Italia străbate tot mai mult, în măsură ce devin cunoscute rezultatele extraordinare ale avântului ce au luat frații noștri din Apenini în anii din urmă; în ciuda intrigilor mioape, convingerea aceasta e pe cale a trece în conștiința publică, și deja influențează și politica internă a Austriei, care va acorda în interesul său, tot mai multe avantajii italienilor. Acum câțiva ani, deschiderea facultății italiene a provocat ciocniri sângeroase și moarte de om; de atunci însă guvernul s'a obligat a face posibilă împlinirea acestei pretențiuni recunoscute de justă, astăzi iarnă proiectul a fost primit în comisiunea bugetară a parlamentului, iar Reichsratul a decis în ședința sa de marți punerea acestui proiect la ordinea zilei înaintea îndemnizării chiar și e foarte probabil că inaugurarea acestei facultăți, interimar chiar în Viena, nu va fi tulburată de nici o contrațiere.

Impinși de slavi, germanii vor fi mânâți imperativ de împrejurări a se răzima pe blocul romanic al monarhiei. Cum într'adevăr deja la desbateră legii despre sufragiul universal s'a luat în vedere o conlucrare, mai înainte ori mai târziu a partidelor germane cu „uniunea latină“ a deputaților italieni și români.

Mai bine decât oricine moștenitorul coroanei cunoaște aceste lucruri. Ar fi bine dacă le-ar înțelege și alții.

Că ar fi oare nemulțumire pentru că contele Aehrenthal n'a avut succese noi după anexarea Bosniei și Herzegovinei, că doară însuș ministrul se simțește obosit,* nu e imposibil, dar oricum retragerea sa nu se va întâmpla din motive principiale atât de ridicole în politica monarhiei, cum a cercat a se arăta.

Ministrul austriac pentru apărarea țării, mareșal-locotenent *Friedrich von Georgi* va fi avansat la rangul de general al infanteriei, cel mai înalt grad în armata austro-ungară.

Generalul Georgi a eșit din școala de cadeți dela Hainburg, a terminat Academia Teresiană unde a fost camarad cu ministrul comun de războiu Auffenberg și cu șeful statului major, general al infanteriei Franz Conrad von Hötzendorf, și după ce a făcut școala de războiu, a fost luat în statul major. În minister a fost chemat la 1 decembrie 1907.

Vești bune dela Slovaci

— Interview cu d. dr. Milan Hodza —

In goană după subiecte ce compromit conducătorii unui neam

Budapesta, 18 Oct.

Interviewul de mai jos e prilejit de un articol foarte tendențios, apărut în „Tribuna“ la 1 octombrie, sub titlul: „Vești rele dela slovaci“, în care corespondentul budapestan al acestui ziar s'a încercat să zugrăvească faza de azi a vieții publice slovacă, după informațiile culese dela „un foarte înflăcărat și intransigent naționalist slovac“. Deoarece în acest articol se spune că *viata națională a slovacilor e amenințată cu nimicire* pentru mai mulți ani, din cauza „demersului certelor nefolositoare a „veninului discordiei“ ce a pătruns în sânul slovacilor și din cauza politicii oportuniste pe care o va propovădui de acum înainte fruntașii Hodza și Szkićsák, — ca să ne încredințăm dacă toate aceste „destăinuri“ sunt adevărate, ne-am hotărât să ne adresăm fostului deputat slovac, Milan Hodza.

E drept, că corespondentul „Tribunei“ a promis cetitorilor că va da și lămuririle d-lui Milan Hodza, „când acesta se va întoarce din Praga“. Ori, sunt peste două săptămâni, de când fostul deputat slovac a sosit în Budapesta, și totuși omul de încredere al „Tribunei“ nu s'a adresat domnului Hodza, pentru o „eventuală întâmpinare“ din partea d-sale.

De aceea ne-am decis s'o facem noi. Și ne bucurăm că putem să risipim mai curând bănuiele — provocate de articolul „Tribunei“, ce planează asupra d-lui Hodza, cu privire la presupusa sa „rătăcire“ și „politica oportunistă ce voiește s'o propovăduiască“.

Se dovedește și de data aceasta că unii colaboratori ai „Tribunei“ în goana lor după subiecte pentru articole chilometrice și sforăitoare, calomniază și compromit conducătorii unui neam, cu o ușurință scandalosă.

D. Milan Hodza m'a primit cu afabilitate-cunoscută. I-am arătat scopul venirii mele. I-am împărtășit cuprinsul articolului din „Tribuna“ și traducându-i îndeosebi pasagiile în cari se vorbește de persoana sa, anume, că „se așteaptă dela Milan Hodza o surpriză dureroasă, cu urmări incalculabile de rele pentru politica slovacă“.

Iată declarațiile ce mi le-a făcut apoi d-nul Hodza:

*) Născut la 27 septembrie 1869, contele Aloys Lexa von Aehrenthal are acum 57 ani. Și-a început cariera de diplomat în 1877 ca atașat de amasadă la Paris, și la Petersburg. Dela 1895 la 1899 e în fruntea legățiunii austro-ungare la București apoi, apoi, până la 1906 amasador la St.-Petersburg. De aci a luat succesiunea contelui Goluchowski.

— Admir spiritul de invenție al politicianului care a informat pe corespondentul „Tribunei“ și care descoperă că eu vreau să fac o politică oportunistă cu acelaș Szkićsák, pe care îl atac în foaia mea „Slovensky Tyzdennik“, iar pentru a face propagandă acestei politici oportuniste, voi să cumpăr ziarul „Slovensky Tyzdennik“, care și așa este al meu, și spre marea mea satisfacție nu-mi aduce deficit.

„Cât privește societatea comercială „Mercur“ e fapt că se va întrupa, dar ea va avea atâta legătură cu politică, câtă conștiințiositate depune corespondentul „Tribunei“ în controlarea știrilor ce le comunică publicului românesc.

„Nădăjduiesc că îndată ce societatea noastră „Mercur“ își va începe activitatea ei, va fi apreciată și de ecerurile conducătoare ale Românilor.

„Despre politica oportunistă la slovaci, vă pot spune că de fapt s'a ivit o asemenea tendință, dar numai în forma manifestată de Szkićsák singur, care în congregația comitatului Arva, la declarat că va vota pentru proiectele militare. Accentuez însă că Szkićsák stă cu desăvârșire izolat și că e dispartent numărul slovacilor cari cugetă ca dânsul.

„In ce privește persoana mea, — corespondentul „Tribunei“ dacă și-ar fi controlat minuțios informațiile primite dela acel anonim „inflăcărat naționalist slovac“ s'ar fi convins, că ținuta mea politică este ceea ce a fost întotdeauna: intransigentă. Nimenea dar nu trebuie să se aștepte din partea mea la „surprize dureroase, cu urmări incalculabile de rele pentru politica slovacă“. Acțiunea mea prin urmare, nu poate fi taxată de „rătăcire“ și „primejdiosă“. Dacă în viitor, corespondentul „Tribunei“ nu va fi mai riguros în controlarea știrilor cu cari servește publicul românesc, despre persoana mea, voi fi silit să las la o parte orice delicatete și să-l trag la răspundere pe altă cale“.

Am redat cu toată fidelitatea posibilă declarațiile fruntașului slovac, care prin situația ce o ocupă — este în măsură de a ne orienta asupra fazei de azi a vieții publice slovacă. Corespondentul „Tribunei“ care se vede că tot așteaptă întoarcerea d-lui Milan Hodza la Budapesta, va afla prin aceste rânduri, că conducătorul slovacilor e de mult în Budapesta, și că d-sa așteaptă pe jurnalele corespondent al „Tribunei“ ca să-i dea o meritată lecțiune cum trebuie să se facă ziaristică cinstită.

Războiul italo-turc

Tratatul dintre Turcia și Italia. — Darea în judecată a fostului vizir. — Turcia și pacea. — Apelul Turciei către pacifiștii din toate țările. — Concentrări de trupe în Adrianopol. — O escadră americană la Mitilene.

În ziua de 15 crt. a debarcat al doilea corp de expediție la Tripolis adus de 12 scafandriere și calculat la 14 mii de oameni. În aceeași zi a sosit și comandantul Carusso, șef de divizie în ministerul de interne și care va lua direcția a tot ce privește serviciile interne a întregii colonii. El e întovărășit de doi funcționari dela ministrul de finanțe cu enorme casse de fier, bine păzite și pline de monedă italiană.

Cei doi delegați vor începe să retragă din circulație toată moneda turcească ce există actualmente în curs și înlocuind-o cu moneda italiană.

O nouă întâlnire între trupele italiene și turce la Bu-Meliana.

Milano. — „Secolo“ de aci primește o telegramă din Tripolis în care descrie atacul din Bu-Meliana.

Regimentul 84 infanterie sub comanda colonelului Spinelli — era așezat la limita externă a teritorului fertil al Tripolisului și supraveghea între altele și fântâna care alimentează cu apă Tripolisul. Cătră orele 320 dimineața începu atacul din partea unui regiment de armată turcă ce voia să surprindă pe italieni și punându-se în posesiunea gurei de apă să taie comunicațiunea acesteia

cu orașul Tripoli. Fu deschis imediat focul de cătră reg. 84 infanterie susținut de o baterie din al 76 reg. marină — la cari se adăogară și două companii din reg. 40 inf. ce începură focul din partea de vest din coastă.

Focurile de pușcă intercalate de puternice descărcături ale artileriei, dură cam vre-o 40 minute la șir — și siliră pe turci să se retragă — lăsând pe teren trei morți — abandonând în acelaș timp o mitraileză, un tun și două lăzi cu munițiuni.

Detășamentul ture — care a încercat acest al doilea atac dispăru spre Garian.

În ziua se făcu o recunoaștere înspre locul luptei de peste noapte stabilindu-se că detașamentul a fost de cavalerie — judecând după repezițiunea înaintării precum și a fugii lor. În urma acestor atacuri nocturne — avant-posturile dinspre oaze au fost întărite.

Tratatul dintre Turcia și Italia.

Milano. — Ziarul „Secolo“ primește dela corespondentul său din Constantinopol, care după expulzarea sa din Constantinopol, s'a stabilit în Leymen, următoarea telegramă:

„Tratatul între Turcia și Italia de fapt au început. Ele însă nu au un caracter oficial ci sunt de natură confidențială.

O persoană de încredere a lui Said Pașa și a comitetului junilor-turci a fost zilele acestea la Roma pentru a sonda terenul în vederea unei înțelegeri pe baza stabilirii protectoratului italian la Tripolis sub suzeranitatea sultanului.

Această persoană de încredere comunică acum, că nu e nimic de făcut și că se reîntoarce“.

În urma acestei depeși, comitetul junilor turci a ținut o întrunire, și pare că Poarta ar fi căzut de acord cu comitetul în privința modalității în care s'ar putea adera la încheierea păcii.

Pretenția ofițerilor turci cu cei italieni.

Roma. — „Giornale de Italia“ spune, că între soldații și ofițerii turci și soldații și ofițerii italieni din Tripolis domnește cea mai caldă prietenie.

Trupele turcești prizoniere se declară foarte mulțumite de modul cum sunt tratate de trupele italiene.

Știri neliniștitoare din Benghazi.

Roma. — „Giornale d'Italia“ află din Tripolis, că în urma știrilor primite din Benghazi, sunt temeri despre viața călugărului Humbert, călugăr foarte cunoscut, care a strâns în jurul lui la o școală vre-o 900 mici sclavi pe cari i-a răscumplat.

Se svonește, că părintele ar fi fost ucis de fanatici. Se crede însă pe de altă parte, că ar fi isbutit să se baricadeze așteptând ocupațiunea trupelor italiene.

Darea în judecată a fostului vizir.

Constantinopol. — Ziarul „Takvimli“ scrie, că deputații din Tripolis vor cere guvernului darea în judecată a fostului mare vizir Haki-pașa.

Rolul hotărâtor al zuluflor.

Berlin. — O telegramă din Constantinopol anunță, că în conflictul italo-turc zuluflii vor avea un rol hotărâtor. Ei au concentrat mari forțe-armate și se așteaptă dintr'un moment într'altul un atac asupra Tripolitaniiei.

Șeful zuluflor e înștiințat pe marele vizir, că are la dispoziție un milion de funți, care să servească ca fond de războiu, pentru o apărare armată a patriei.

Turcia și pacea.

Londra. — „Daily Chronick“ află din Constantinopol, că sub auspiciile uniunii interparlamentare s'au făcut pregătiri spre a se trimite o delegație de 6 senatori și deputați în toate capitalele europene, spre a angaja toate națiunile să provoace o tranșare pe cale arbitrară a diferendelor și să convingă pe Italia să-și expună pretențiile în fața curții din Haga.

Constantinopol. Ziarul „Helon Ikdam“ arată condițiile în cari Turcia ar primi să încheie pacea cu Italia. Aceste condiții sunt: Tripolitania să rămâie a Turciei iar italienilor să li-se acorde: preferința lor în toate concesiunile ce se vor acorda, pentru drumuri, căi ferate, clădiri, porturi, etc., exclusivitatea exploatarei minelor; concesiunarea depozitelor de cărbuni pe litoralul tripolitan.

Turcia protestând contra consulilor din Tripolis.

Viena. — Se afirmă, că Turcia va protesta contra atitudinii consulilor din Tripolis cari salutând pe comandantul trupelor italiene au comis o incorectitudine, deoarece stăpânirea Italiei asupra Tripolisului, n'a fost recunoscută încă de puteri.

Apelul Turciei către pacifiștii din toate țările.

Paris. — Ahmed Riza, președintele camerei turcești, a adresat delegațiunii permanente a societăților franceze pentru pace o protestare contra actelor Italiei și contra neîntervenției Europei. Protestarea se încheie făcând apel la pacifiștii din toate țările.

Delegațiunea a răspuns amintind că pacifiștii din toate țările au protestat încă la ivirea conflictului și că numeroase grupe au pus în vedere guvernelor lor acordurile internaționale cari recunosc puterilor dreptul de a-și oferi serviciile sau mediațiunea în timpul ostilităților chiar.

Concentrări de cavalerie în Adrianopol.

Sofia. — Se anunță din Adrianopol, că în acest vilaet turcii au concentrat mase mari de cavalerie, cari sunt gata la primul ordin, așa se crede aci, să treacă granița bulgară. Au sosit la Adrianopol un foarte mare număr de cavaleriști din Asia-mică. Scopul acestei concentrări de cavalerie e ca, într'un eventual războiu cu Bulgaria, să treacă repede aci, să ocupe punctele strategice și să taie comunicațiile, pentru a împedea, astfel, mobilizarea armatei bulgare.

Cu toate asigurările date de Poartă, înarmările din Adrianopol sunt urmărite aci cu foarte multă atențiune. convingerea presei și a opiniei publice fiind că înarmările din Adrianopol vizează un conflict cu Bulgaria.

Sofia. — Corcurile macedonene influente de aci privesc cu neîncredere declarațiunile liniștitoare ale guvernului. În aceste cercuri orice tratative între Turcia și Italia par imposibile, acest din urmă stat nemai voind să recunoască suveranitatea sultanului în Tripolitania.

În consecință se prevede că, la boicotul anti-italienesc, Italia va fi nevoită să răspundă mutând războiul în Europa.

Atitudinea guvernului e viu și defavorabil comentată aci.

O escadră americană la Mitilene.

Constantinopol. — Ziarul „Ikdam“ anunță, că în urma notelor de protestare ale Porții contra atacurilor Italiei, trimise puterilor europene și Statelor-unite, guvernul american a trimis o escadră de șase vase de războiu la Mitilene.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

CORRESPONDENȚE

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Un general despre rezultatele manevrelor noastre. — Un nou aeroplan românesc. — Prima grădina de copii a societății ortodoxe. — România ia măsuri militare.

București, 3 oct. st. v.

Toți ofițerii noștri cari au participat la manevrele regale din anul acesta vorbesc cu entuziasm despre rezultatele strălucite obținute atât din punct de vedere tehnic, cât și în ceea ce privește calitățile de rezistență ale soldatului român.

Un general, care a avut un comandament important în aceste manevre mi-a făcut următoarele declarații, pe cari m'a autorizat să le public în „Românul“:

— Manevrelor din anul acesta au dovedit că România este pregătită pentru orice eventualitate. Este o fericire că manevrele regale au avut loc tocmai în preziua izbucnirii conflictului balcanic. Modul brav și superior cum armata română s'a purtat în timpul acestor manevre a dovedit vecinilor cari s'ar simți ispitiți să-și încerce forțele cu noi, că România a eșit de mult din rândul popoarelor ce nu pot conta din punct de vedere militar.

Atașajii militari străini cari au stat pe câmpul de operație în timpul manevrelor și-au exprimat în nenumărate rânduri surprinderea și admirația pentru tactica strategică înaltă pe care o posedă ofițerii noștri, pentru disciplina perfectă a trupelor și pentru forța de rezistență inepuizabilă a soldatului român.

Dar, din acest din urmă punct de vedere manevrele regale au fost o surpriză și pentru comandantii români chiar. Fiindcă s'a dovedit cu acest prilej că este o legendă cu desăvârșire neîntemeiată, că soldatul moldovean este mai puțin rezistent decât cel din Oltenia și Muntenia.

Soldații moldoveni au făcut acte de rezistență cari au stabilit că armata română este unitară și din punct de vedere al forței de rezistență a oamenilor.

Dar aceste manevre au mai scos în evidență și un rău: este prea grea încălțăminte soldatului român. Ministerul de războiu va lua însă imediat măsuri ca ea să fie schimbată.

Un mare succes a avut serviciul militar de aviație. Experiențele făcute în timpul acestor manevre au dovedit că, în cazul unui războiu, servi-

ciul de aeroplane ar crea imense avantagii armatei noastre, față de alte armate cari încă n'au putut să-și asigure concursul acestei noi născociri minunate a omului.

Mesteșugul sburaturii ispitește pe fiecare zi noui energii românești. Acum, în urmă, un profesor, care nu vrea să-și spuie numele, a construit un aeroplan capabil să stărneasce o adevărată revoluție în aviație. Invenția profesorului în chestiune este astfel întocmită încât aparatul să poată învinge intemperiiile naturii și să fie în stare a pluti chiar în vreme de vijelie și chiar în cazul când motorul ar fi pus în imposibilitate de-a funcționa, fie din pricina lipsei benzinei, fie din cauza vre-unui accident.

Societatea ortodoxă a femeilor române își urmează încet dar temeinic opera de întocmire sau, mai bine zis, de reîntocmire a educației românești, pe temeliile naționale ortodoxe.

Dupăcum se știe, în programul acestei societăți figurează planul de a se înființa o școală, cu internat, unde fetele să poată găsi o educație în spiritul bisericii noastre de stat, și de a se întemeia mai multe grădini de copii, unde să se infiltreze tinerilor vârstare dragostea pentru credința strămoșească.

Prima grădina de copii s'a inaugurat ieri la Ploești. Au asistat la această ceremonie și dna și d. Gh. Gr. Cantacuzino, fost șef al partidului conservator, actual președinte al senatului. Serviciul divin a fost slujit de P. S. S. Teodosie Ploesteanu, vicarul sf. mitropolii din București, care a donat, din partea fostului mitropolit Atanasie Mironescu, suma de 300 lei, în favorul grădinei de copii.

Acuma este sigur, că Bulgaria a mobilizat. Faptul, că vecinii noștri au ținut să nu se știe nimic despre misterioasele lor operații militare, nu este, desigur, tocmai de natură să nu ne neliniștească de fel.

Mai mult, este chiar probabil, că și noi vom începe să luăm măsuri serioase de prevedere. E posibil chiar, că asemenea măsuri să se fi și început a se lua. Dovadă: S'a dat ordin de încorporare pe ziua de 1 octombrie a tuturor tinerilor cu termeni redus.

Adevărul a protestat în contra acestei măsuri. La aceste protestări, Epoca, oficiul guvernamental al partidului conservator a răspuns:

„Autoritatea militară, pentru motive foarte serioase, pe cari nici nu credem de nevoie să le amintim, fiindcă ea este în dreptul ei absolut, a hotărât așa și așa se va urma“.

Bucureșteanul.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC*).

Dacăș fi fost un inger,
Și tu m-ai fi rugat
Intr'un amurg de iarnă
Cu vifor și cu ceață,
Să-ți dau seninul verei,
Ș'a codrilor verdeață
Ș'al pasărilor cântec —
Cu drag ți-le-aș fi dat.

Lăsând pământu- atuncia,
Să se prefacă 'n sloi,
Jertfiam și mândrul soare
Și nopțile 'nstelate.
Dar azi, când văd iubite,
Ce sfinte's și bogate
Și mari aceste daruri —
Ți-le-aș lua 'napoi.

Ecat. Pittș.

Teatrul Național

„Cometa“

comedie în 3 acte de D. Angel și St. O. Iosif

„Cometa“ d-lor Anghel și Iosif, a rătăcit mult până să ajungă însfârșit, la noi. Cu trei ani înainte de a se arăta pe cerul improvizat al teatrului național, ea se desprinsese dintre mașinile atelierelor casei Socec, risipind stelele-i albastre celor de care era așteptată.

Și cine știe cu cât înaintea noastră au zărit-o cei doi poeți! În tot cazul, după 13 martie 1906. Ne-o spune prologul, frumosul prolog, care pe lângă apologia poeziei și versului românesc, surghiunite din viață și aproape și de pe scenă, îndreaptă câteva săgeți celor înstrăinați ca și criticilor cari se mulțumesc să ceară unei piese trei lucruri: caractere, „fiindcă le lipsesc lor“, intrigă — poeziilor, cari de obicei nu înțeleg să fie intriganți și acțiune, — dela o categorie socială în sânul căreia nu s'a văzut până astăzi un acționar..

Versurile pline de bogăție și avânt ale prologului, căruia d. Petru Liciu i-a împrumutat tot talentul său, au dat, dela început, deplin prestigiu comediei drăgălașe pe care ne-a fost dat să o cunoaștem luni seara, și, care, de altfel, fusese pusă în scenă încă înainte de apariția volumului. „Cometa“, însă, nu s'a putut vedea atunci

*) În posesiunea societății „România jună“.

imediat, „din diferite împrejurări“, cum ne explică direcția teatrului, care la urma urmelor, în chestii de astronomie, poate să fie tot atât de profană ca și noi...

Nimeni nu poate vorbi în cunoștință de cauză aici... Cometa a dispărut!...

Dar acum, după ce am văzut-o, în sfârșit, îmbrăcată în așa podobe strălucitoare, răsfațându-se la lumina rampei, nădăjduim, că ea însăși se va „fixa“ pe scena teatrului național.

*

„Cometa“ e un Tity din lumea mare. În însăși viața acestei „lumi“ au ținut autorii să facă biruitoare poezia românească.

Tity e o creațiune rară, uneori stranie, dar întotdeauna bogată și dragălașe. E un tânăr rentier înzestrat cu o fantazie scânteietoare dezordonată, cu un fond sufletesc adânc, ale cărui note discrete licăresc în imaginii bogate, ca și în zâmbetul ironic la adresa lui însuși. Și el iubește; iubește pe Roro, una din fiecele d-nei Mirea în casa căreia se desfășură actul I și al II-lea.

Simțământul ferit al lui Tity își perde licărirea slabă în valul fanteziilor dragălașe și bogate, cu cari distrează pe fiecele d-nei Mirea (Roro și Taută) și pe prietenele lor. Dar în pulbera de lumini pe cari le scapără pentru a le dărui însetatelor prietene, e tot sufletul, toată viața lui. Și asta cei din jur nu par a o înțelege...

Tity e o cometă, e cometă pe care o urmărește în lumile cerești: el însuși!

Neputând da aici toate versurile în cari se urmărește pe sine, înțeles abia de Roro — iată câteva, pentru frumuseța lor, numai:

Fetele (afară de Roro).

Nu te lăsăm... Hai, spune...

Tity (se oprește grav în mijlocul scenei).

Tăcere în salon!...

Prin gura mea vorbește acum Flamarion!

(Pauză).

Gentil auditoriu! Dincolo de lumina
De această uriașă și veche pelerină,
Tăiată din cuponul întinderii albastre,
Cum zic, mai sus de soare, de cuiul luminii
De care atârnă această străveche pelerină...
[noastre,

Roro (întrerupând).

Imagina-i greșită!...

Tity.

Mă rog, ce-s eu de vină?

Să zicem că-i greșită... și trecem mai departe...
Din bezna fără margini cu încăperi doșarte,
Acolo unde-i noaptea opacă și concretă,
În negrul haos unde nu ochi, dar nici lunetă
N'a fost în stare încă s'arunce o privire,
În locu-aceia virgin de ori-ce clevețire,
Incognito ca regii, dar fără agenți secreți,
Aproape anonimă cum sunt unii poeți
Ce n'au avut norocul să aște-un editor
Nici doamne patronese — un biet punct călător,
Inexistent în spitalul obscur, deși există,
Se 'nscrie dintr'odată pe-a oaspeților listă.
Rupând monotonia sistemului solar...
Senzația-i enormă... „ce-i monstru-acest bizar?“
Se 'ntreabă cu mirare plantele sisorii...
Se umple universul de știri contradictorii,
Din Jupiter în Marte, din Marte 'n Jupiter
E-un schimb de telegrame cifrate care cer
În cea mai mare taină amănunțit raport:
Ce-i cu suspectu-acesta ce n'are pașaport?
Ce-i corpul ăsta straniu în rochie gazoasă?
A cui e oare această reclamă luminoasă?
Și 'ndreaptă astronomii lunetele din turn
Și pân' și Ugoliniul, ignobilul Saturn
Își turbură plăcerea digestiei lui grole
Pândind cu bănuială prin vastele-i inele,
Pe când cometa crește pe cer și 'n sbor nebun
Cu mândra-i coadă încearcă efecte de păun!...

Nepăsătoare și rece la început, Roro, ea însăși, o fire poetică, se simte, tot mai mult îndemnată să urmărească acest suflet în sborul lui amețitor și fără odihnă... Il iubește... Iar când în actul II-lea i-se face declarație formală, ea neputând să înțeleagă așa ceva dela Tity, răspunde batjocuritor... Din aceste clipe eroul își pierde urma în lumea pământescă precum o cometă veritabilă se pierde în lumile cerești, fără hotare.

Trist, abătut a plecat cu nemângâierea lui — ne-o spune prietenul său, — poetul Colum, în actul al III-lea — spre polul nordic; dar, mai iute chiar decât o cometă, îl vedem reapărând, travestit în trubadur, cum îi ceruse, în glumă, Roro.

Acum inimile se deschid tot mai mult — și se leagă. Scena mărturisirilor acestora e plină de de cea mai gingașă poezie. Acest suflet plin de o poezie deosebită neînțeles și totuși plin de atâtea înțelesuri, această enigmă, această cometă rătăcitoare printre oameni are accente sincere, emoționante în fața sincerității.

Comedia se sfârșește cu apariția alor casei, a invitațiilor și, în sfârșit, a unei comete veritabile, pe cer.

Tity (răzemat de balustradă cu brațul întins către cometă).

Știam eu c'o să vii Colegă vagabondă! Te presimțeam pe drum. Atot stăpânitoare poți să rămâi deacum:

Ori-ce rivalitate de-astăzi încetează...

Desfășură-ți beteala pe cer și luminează
Această clipă sfântă și-apoi reia-ți avântul:
Al tău rămâie cerul, eu azi prefer pământul!
Tu du-te și urmează-ți destinul mai departe,
Și de 'ntâlnești în cale pe-amicul nostru Marte
Pe Jupiter, Uranus sau alt distins bărbat
Al cerului, le spune că Tity s'a fixat;
Iar dacă vrei acum să-ți dau și o povață:
Fixează-te ca mine și tu, că nu-i o viață
Vagabondașul ăsta prin fel de fel de sfere...
Ia-ți mantia de raze și fără 'ntârziere
Mergi la bătrânul soare și cere-i o planetă...
Și de acum adio, iubita mea Cometă!

Dacă te-ai întreba, cum s'au întrebat autorii înșiși, în prolog, ca să scutească de osteneală pe criticul care se apropie cu compasul: are „Cometa“ caractere?... Are în Cometa însăși (Tity). Are, într-una cât putem desluși urmele lăsate în fuga nebună a unei Comete — și are în Roro.

Are intrigă? Ca s'o putem urmări cu destul interes în lumea ei și pe căile ei, are prea destulă, Cometa, fără ca se rămâie, totuși, autorii ei niște intriganti...

Are acțiune? Dar poate fi lipsită de acțiune o cometă?...

Dar mai pe sus de toate „Cometa“ d-lor Anghel și Iosif, toată întregă, are atâtea poezie și atâtea avânt, încât numai un surd și-ar putea îngădui, la căderea cortinei, întrebarea: Pentru ce în actul I și al III-lea prea mult tac unii și prea mult vorbește și se agită unul?...

Ai vrea une-ori să amuțească cei mulți — și să-și dea drumul cometa să nu mai sfârșească.

Comedia d-lor Anghel și Iosif e numai poezie; imagini bogate, surprinzătoare frumuseță, să înșiruie, în cortegiu nesfârșit, dela început până la sfârșit, cum un părau șoptește cu fiecare undă a lui.

Pe lângă punerea în scenă, care a fost ireproșabilă, încă ceva a mărit interesul spectatorilor în seara de premieră: manifestarea unui nou talent. E apariția d-lui Iancovescu, un tânăr care abia a terminat conservatorul și căruia i s'a lăsat rolul principal.

Talentul său remarcabil l'a dovedit la primul prilej chiar într'un rol neînsemnat (cum a fost acela al factorului poștal din „Instinctul“). În rolul lui Tity însă și-a primit botezul de actor talentat.

Rolul lui Roro l-a ținut o artistă consumată, d-ra Giurgea.

...Dar, încă o piesă românească bună.

R. Cioflec.

„Raze de soare“

— Basme de prințesa Elisabeta a României —

Cam fără veste — dar fără să surprindă prea mult — gazetele străine ne anunță că principesa Elisabeta a României a dat la lumină un volum de basme. Autoare! De ce ne-am mira? Din anturajul Carmen Sylvei și a principesei Maria trebuia să răsară un nou izvor de artă...

Iată cum vorbește despre acest volum cunoscuta scriitoare M. E. delle Grazie, în ultimul număr literar al ziarului „Neue Froie Presse“:

„A fost odată o prințesă... Câte din dragele noastre basme nu încep așa! Și noi am făcut cândva ochii mari și obraji ni-s'au îmbujorat, cetind păntaniile prin cari poate trece o prințesă. Balauri o răpesc, prinți frumoși sau călători isteți o mântuiesc. Maștere rele o prigonesc cu ura lor; fete rele sau vrăjitoare drăcoase îi zădărnicesc norocul și-i fură coroana. Sau în vre-o pădure sau într'o

baltă zace un biet fecior de rege, pe care un Statu-Palmă oare-care l-a prefăcut în urs sau chiar broască; iată, însă, că vine o mândră domniță și-l mântuie și pe dânsul. O, nici nu-ți vine a crede câte pătește o biată prințesă într'un basm; câte isprăvi nu-i pusă să săvârșească dânsa, dacă e, în adevăr o prințesă de sânge și de soiu. Și musai să fie astfel. Să fie într'atât prințesă, și să aibă nervi așa de fini, încât, la o adică, să simtă un bob de mazăre prin atâtea și atâtea saltale. Și să se scoale năcăjită și să vrea să fugă. Până ce regina-mamă, adânc mulțumită, s'o oprească și să-i spună: „de-acu poți să te măriți cu fecioru-meu; ai trecut încercarea“.

Da, o astfel de prințesă din basme!

Cine dintre noi n'ar fi iubit-o cândva, cine nu s'ar fi încântat de chipul ei — și cine ar fi uitat-o? Și când, în anii târzi, privim din pustii vieții spre tărîmurile acelor zile de basme, e tot prințesa fermecată care ne mai zimbește încă odată de pe tronul ei luminos și ne trimite o ultimă salutare, — gingașă și încântătoare, ca însăși copilăria noastră. Și acela care mai păstrează un firicel măcar din sufletul de copil, din curăția lui lăuntrică și din căutătura lui încrezătoare, — pe acela ea poate să-l mântuie, oricare ar fi monstrul în care l-a prefăcut mișelia și toanele vieții.

*

Dar basmele ce ni se oferă aci mai au o faoare cu totul deosebită. Nu numai că ne povestesc păntaniile micelor domnițe și fetelor de regi, dar sunt povestite de însăși o prințesă, de către o prințesă de sânge și de soiu care poate oricând să-și împodobească părul de aur cu cununița scânteietoare, și care, când povestește de pe micul ei tron ține în mână, în loc de sceptru, o floare minunată, și la picioare purpura înpeștrită cu hermelina domnească. O prințesă pe care nu trebuie mai întâi s'o culci pe un fir de mazăre, ca să știi că-i o prințesă adevărată.

*

...Despre darul poetic al acestei prințese din basme ce să spun? Întâi: că poate în adevăr să povestească. Limba e colorată și plină de imagini, așa cum îi place basmului și cum se și cere. Ceeace ne prezintă sunt naivii lumii mici, către cari vorbește, pentru cari scrie. Pe ici pe colo sunt presărate versuri, din care reiese un frumos talent al formei și o sinceritate de suflet profund germanică.

Totul e încă tânăr, cum am spus. Un talent plin de făgăduinți, care deocamdată făgăduiește mai mult decât dă. Dar și în volumul de față se găsește câte o rază de soare de a maturității.

Nu la urmă trebuie să pomenim de limba pretutindeni frumoasă și, deși colorată, pură și armonioasă. Dar a vorbi, a vorbi frumos, știe toți Hohenzollern-ii — fie că povestesc basme, fie că făuresc cuvinte de oțel. E un dar pe care zânele l-a pus în leagănul acestui neam plin de glorie.

Tedesco.

CĂRȚI ȘI REVISTE

C. Negri (Viața și vrednicia lui), de Gh. N. Munteanu — Bărlad. Un volum de 146 pagini. Prețul 1 leu. — La Galați se va ridica în curând un monument de bronz marelui român, Costache Negri. Asupra vieții și personalității lui, s'a scris neîndestulător și mai mult fragmentar. D. profesor Munteanu a adunat în volumul de față din tot ce s'a scris despre C. Negri și ne-a redat rezumativ întreaga lui activitate literară și politică. „Biografiile unor bărbați ca Negri pot avea mari influențe mai ales asupra tinerimei în epoce ca a noastră, când se realizează mari prefaceri sociale.“ Istoria vieții unui om mare este cel mai bun exemplu, cel mai bun îndemn pentru nouile generațiuni. Autorul ne descrie viața lui Negri cu multă căldură, cu acel cult al eroilor, într'un stil curat și sugestiv.

Și, necontestabil, Costache Negri, n'a fost numai patriot, diplomat, literat; el a fost un adevărat erou care își închină viața jertlind-o pentru bine și frumos. Dăm aci și noi, ca rezumat al cărții, un rezumat al vieții acestui erou.

Costache Negri s'a născut la Iași în anul 1812. Era fiul lui Petru Costache Negri, mare vistiier al Moldovei, și al Smarandei (sau Zulniei), una din cele opt fete înțelepte ale lui Miron Donici care a fost păcălab de Soroca. Murind tatăl său, mamă-sa Zulnia s'a căsătorit cu logofătul Costache Konachi

cel mai bogat și venerat poet pe vremea lui în Moldova. Negri a fost crescut dar sub îngrijirea tatălui adoptiv, care l-a iubit foarte mult, și a voit să-l înfișeze, făcându-l moștenitorul averii sale de 4 milioane. Dar Negri a refuzat pentru a rămânea cu numele tatălui său, dând astfel dovadă de caracterul său deosebit. El s'a mulțumit cu moșioara Mânjina de lângă Galați, rămasă moștenire părintească. Negri și-a făcut studiile în penzionul lui Victor Culvin. Acolo s'a împrietenit cu Vasile Alexandri și cu Alecu Cuza, iar aceștia împreună cu Kogălniceanu, Mavrocordat, Asachi și mai ales cu Matei Milo, au făcut primele încercări de teatru românesc. Reprezentația dată cu prilejul suirei pe tron a voevodului Mihai Sturza (1834) toți aceștia căpătără daruri și laude dela voevod. Alexandri a scris multe piese sub îndemnul lui Negri, deosemena și Matei Milo, care mai târziu ajunge cel mai mare actor al românilor. Plăcându-i mult călătoriile, Negri însoțit de credinciosul său servitor Ali, care fusese mameluc în garda lui Napoleon I, a cutreerat țara, culegând legende, cântece populare etc.

Pe urmă el a plecat cu prietenii săi Alexandri și Cuza în Italia, de unde a cumpărat monede, medalii și tablouri istorice în valoare de 200.000 lei, pe cari le-a dăruit muzeului universității din Iași în anul Unirii principatelor.

Reîntorcându-se în țară (1841) se retrage la moșia sa Mânjina unde studiază chestiunea *impropriității sătenilor*, împreună cu toți prietenii săi, cari se adunau vara acolo, din amândouă principatele. Se vede și astăzi modesta căsuță a lui Negri. În ea s'a pus la cale frumoasa mișcare națională din 1848. „În anul 1845 spunea Alexandri, Mânjina era locul sfânt, biserica de întâlnire pentru tineri, de unde eșiau apostoli ai Unirii și soldați ai țării”. Petrecerile lor erau adevărate serbători.

Poporul se strângea de prin împrejurimi și asculta sfaturi bune. Tinerii jucau hora cu țărani. O frăție generală exista acolo. Mânjina devenise o patrie comună; numai erau moldoveni și munteni, ei toți erau români ai unei singure țări.

Alexandri spunea: „Două puncte foarte departate existau pe fața pământului, în care românii generației noi, începură a se întâlni: unul în Franța în cartierul studenților din Paris, și cellalt în Moldova, la moșia lui Costache Negri”. Aci se întâlneau muntenii: Bolintineanu, maiorul Costache Filipescu, Bălcescu, etc. cu moldovenii Negri, Alexandri, Kogălniceanu, poetul și muzicantul italian Corraellini etc.

Când Mihai Sturza năbuși în Moldova mișcarea națională din 1848, un convoi de peste 30 tineri au fost surghiuniți peste graniță; între aceștia erau și Costache Negri, Kogălniceanu, Alexandri, Alecu Russo, Epureanu, Cuza ș. a. — pe când alt convoi era pornit din țara românească; între aceștia erau Eliade frații Golești, Bălcescu, Rosetti, Bolintineanu, frații Brătianu ș. a. Mulți din acești tineri surghiuniți s'au întâlnit în cartierul latin unde făcură centrul mișcării patriotice și de regenerare a românilor.

Negri a întreținut pe cheltuiala sa studenți săraci surghiuniți și tot venitul moșiei sale îl da acestora. Moșia Mânjina era amenințată să fie pierdută, căci Negri cheltuia în scopuri patriotice mai mult decât avea.

Alexandri și Negri s'au împrietenit la Paris cu cei mai mari oameni de stat: Quinet, Lamartine ș. a. și cu inimosul tânăr francez, gazetarul Arthour Baligot, care a fost mai târziu secretarul lui Cuza-Vodă la București. Acest tânăr a servit mult cauza română prin presa franceză. La Paris Negri a desfășurat mai mult ca toți o minunată activitate pentru unirea principatelor.

Mihai Sturza retrăgându-se dela tron, și urmându-i Grigore Ghica (1849—1856) Negri și ceilalți exilați se întorc în țară, și Voievodul le dă funcțiuni înalte înțelegând folosul ce-l poate avea țara dela astfel de bune elemente. Astfel Negri fu numit ministru de lucrări publice, Dimitrie Ralet, ministru de instrucție publică, Alecu Cuza, prefect de Galați. Negri sfătuia pe Domn să îmbunătățea-

scă soarta țăranilor și a stăruit să desrobească pe țigani. Ghica Vodă și cu Negri au fost primii apostoli ai unirei. Ei cutreierau țara, luminând pe locuitori asupra foloaselor unirei.

După căderea protectoratului rusesc în țările române, urmând conferințele dela Viena, Constantinopol și apoi la Paris, Ghica a trimis pe Negri la Viena să susție interesele românilor. Apoi la Constantinopole Negri deschise chestia averilor mânăstirești închinată de sub stăpânirea grecilor cari puseseră mâna pe întinse moșii. În asemenea chestiuni Negri a dat dovadă de strălucită înțelepciune și dibăcie, mai ales că patriarhul din Constantinopole era înconjurat de ambasadorii streini cari sprijineau interesele călugărești. Afacerea mânăstirei se amână din cauza reluării războiului Crimeei, pentruca tot Negri s'o sfârșească în mod fericit sub domnia lui Cuza.

În lupta pentru unire, se aflau două partide, unul reacționar, contra unirei, și altul naționalist. Perioada electorală cea mai înverșunată era în 1857. După mari lupte fură aleși și trimiși în Divanul ad-hoc Alecu Cuza și Costache Negri, Iancu Fotea, Lascar Catargi, Gh. Vărlan și Răducanu Sava.

În Divanul ad-hoc, Negri și-a manifestat marea lui personalitate. Fără Negri, Kogălniceanu și Cuza, nu se știe ce întorsătură ar fi luat soarta României.

(Sfârșitul în nrul viitor).

INFORMAȚIUNI

Aracl, 19 octomvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță deocamdată vreme neschimbată, mai târziu, probabil, urcare în temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme neschimbată, mai târziu moderată.

Temperatura la amiazi a fost de 11.2 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe octomvrie	Cor.	12.05
Grâu pe aprilie 1912	„	12.20
Secară pe octomvrie	„	10.37
Secară pe aprilie	„	10.57
Cucuruz pe maiu 1912	„	8.70
Ovăș pe octomvrie	„	9.65
Ovăș pe aprilie 1912	„	9.75

Desvălirea monumentului lui M. Eminescu amânata. *Am primit azi dela d. Corneliu Botez din Galați o depeșă, care ne vestește, că din cauze neprevăzute desvălirea monumentului lui M. Eminescu s'a amânat. D. Goldiș imediat a telegrafiat știrea aceasta tuturor acelor, cari i-s'au anunțat că voiesc a participa la acea sărbătoare culturală românească. Aducem știrea și pe calea aceasta la cunoștință publică.*

Ștefan Tisza și românii. *Sub titlul acesta un ziar de seara din Budapesta aduce știrea, că azi contelui Șt. Tisza cu prilejul recepțiunii diferitelor deputațiuni i-s'a prezentat și o deputațiune românească (gr. or.) din Aracl, care în numele alor 300 de inși i-ar fi predat lui Tisza un memorandum în chestia reactivării învățătorului român Aurel Micloși.*

Iscăliștii acestei rugări, spune numitul ziar, declară, că învățătorul Micloși a crescut copiii de școală în spirit național unguresc, că ei, 300 de inși, în caz că li-se satisface rugarea, vor trece la confesiunea gr. catolică. Totodată fac promisiunea, că își vor da copiii numai la școli ungurești de

stat, ori comunale. *Iscăliștii rugării se mai obligă, că totdeauna își vor da voturile lui Tisza sau candidatului lui...*

Adevărat să fie oare?

„Nippes”, baletul dlui Grig. cavalier de Pantasi, ce continuă a fi aplaudat pe scena operei imperiale din Viena, are destinat în numărul recent al cunoscutei reviste ilustrate „Die Woche” din Berlin un articol foarte elogios, însoțit de fotografii după câteva din figurile cele mai frumoase: un grup din gobelinul după Lancret, Apollo, figurina grațioasă de Tanagra, cele patru anotimpuri, și balerina Cerri în rolul păstoritei. Încă în acest sezon baletul „Nippes” va fi reprezentat pe mai multe scene în Italia și Germania.

Convocare. Reuniunea femeilor române gr-cat. din Blaj. *Își va ținea adunarea generală duminică în 29 Octomvrie 1911 la 3 ore d. a. în localul Casinei române.*

Invităm la aceasta adunare pe toți membri și binevoitorii Reuniunii. Ordinea de zi: Deschiderea adunării. Raportul comitetului. Darea de seamă despre fundațiunile „Ana Vlassa născ. Poruțiu”, „Leontina F. Negruțiu” și „Maria Hossu n. Szebeni”. Proiectul de budget al anului 1912. Alegerea comisiunilor, a) pentru cenzurarea raportului general, b) pentru a cenzura darea de seamă a fundațiilor de sub punctul 3, și proiectul de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea taxelor dela membrii vechi. Rapoartele și propunerile comisiunilor. Eventuale propuneri. Alegerea unui nou comitet pe un period de 3 ani. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării. Blaj, la 9 Octomvrie 1911. *Cornelia Deac, prezidentă. Traian German, secretar.*

Biserica gr-cat. din Cluj. În nrul 243 al fișnicei „Ujság” din Cluj cetim o veste tristă. Biserica greco-catolică românească amenință cu surpare, grație bunei chivernisiri a averilor bisericesti de către protopopul Ilie Dăian.

Duminecă, după sf. liturgie, aproape o sută de credincioși s'au prezentat — zice numita gazetă — în fața preotului lor Ilie Dăian, pentru a-i cere socoteala, cu care restează de 10 ani și a-l interpela din cauza neglijenței condamnabile față de edificiul bisericii, ce amenință cu năruire. Părintele Dăian a crezut, însă, de consult să lase deputațiunea fără răspuns, refugiindu-se în locuința sa din etajul școlii românești de fete, care o folosește în paguba învățământului românesc.

Nu suntem încă în situația de a afla adevărul. Ținem să constatăm totuș că, numai jumătate din cele publicate în jurnalul unguresc să fie adevărate, indignarea credincioșilor e deplin îndreptățită.

Din parte-ne nu dorim să ne amestecăm în afaceri de ordin bisericesc. Rezolvirea acestei chestiuni îi revine Preaveneratului capitolu din Blaj.

Decorațiuni. Agenția Română, comunică următoarele:

Cu prilejul serbărilor din Iași M. Sa regele Carol a binevoit să confere următoarele decorațiuni:

Feldmaresalului baron de Gemingenn, marele cordon al Stelei; contelui Cankrine, guvernatorul Basarabiei, acelaș ordin; Steaua în gradul de comandor, d-lor: consilier de stat Kaotcherova, colonelului Demar, Demetru Agura, profesor la universitatea din Cernăuți, Steaua în gradul de mare ofițer d-lui W. Waldeyer, consilier intim, profesor la universitatea din Berlin; Coroana României, în gradul de comandor, d-lor: de Martone, profesor de geografie la universitatea din Paris, Urban Jarnik, profesor la universitatea boemă din Praga, Friedwagner Matei, profesor de filologie romană la Academia de științe sociale din Frankfurt, Teodor Stefanelli, consilier în retragere al curții de casație din Cernăuți, profesorului F. Saghin, rector al universității din Cernăuți, Sextil Pușcariu, profesor la universitatea din Cernăuți, membru corespondent al Academiei Române, ofițer al coroanei d. Henric Swoboda, profesor la universitatea din Viena.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Comitetul filial al societății pentru fond de teatru român din Reghin, invită la marele concert, ce-l aranjază în 23 octombrie 1911 st. n. la orele 8 seara, în sala cea mare a hotelului orășenesc, cu concursul d-lui tenor dramatic de operă Nicu Corfescu și d-na Maria Corfescu en următorul program: I. Mureșanu. Aria meșterului Manole din opera mânăstirea de Argeș; Cohen-Linaru. Prinde-mi-te-aș măndro seara; R. Wagner. „Lohengrin”. Mare arie (Gral's Erzählung); d. N. Corfescu. Tako Popescu: Ca pe Jiu; Puccini. Aria din opera „Tosca”! d-na Maria Corfescu. Halevy. Mare arie alui Eleazar din opera Evreica (die Jüdin); d. N. Corfescu. Schumann. Die beiden Grenadiere; Verdi. Aria din opera Rigoletto (la donna e mobile); d. N. Corfescu. Scheletti. Ce te legeni codrule; Take Popescu. Du-te dor la badea n sân; d-na Maria Corfescu. Puccini. Aria tenorului din opera „Tosca”; Leoncavallo. Matinata; d. N. Corfescu. Verdi. Mare duet; d. și d-na Corfescu. ** Doine din Ardeal; d-na M. Corfescu. ** Doina oltului; d. N. Corfescu. Acompaniamentul la pian de d-șoara Alexandrina Ceușan. După concert urmează dans.

Cununie. D-șoara Cornelia Baciș și dr. Emil Selariu avocat își vor serba cununia în 21 oct., 1911 st. n. în biserica gr.-ort. română din Hațeg. — D-șoara Minerva Baciș și d. dr. Valer Pocol avocat își vor serba cununia în 21 oct. 1911 st. n. în biserica gr.-cat. română din Hațeg. Sincere felicitări.

Nou aeroplan românesc. Cetim în „Minerva”: D. profesor N., care deocamdată ține să rămână necunoscut sub o singură inițială, a construit un aeroplan menit să provoace o adevărată revoluție în aviațiune, dacă concepția autorului se va înfăptui exact.

Noul aeroplan românesc e menit să asigure echilibrul în atmosferă contra curenților aeriani și să poată plana chiar fără ajutorul motorului, în cazul când acesta ar înceta din lipsa benzinei sau din cauza unui accident.

Concertul tenorului Rădulescu. După succesul frumos secerat de simpaticul cântăreț de concerte I. Rădulescu la Sibiu, nădăjduim, scrie „Gazeta Transilvaniei”, că și publicul românesc din Brașov îl va primi și sprijini cu aceeași căldură. D. Ionel Rădulescu dispune, precum ni-se asigură din toate părțile, de un tenor liric frumos și de o școală bună pe care și-a însușit-o sub conducerea d-lui Dimitrie Popovici-Bayreuth. Atragem deci din nou atențiunea publicului nostru asupra concertului, care va avea loc duminică la 22 octombrie n. în sala dela „Gewerbeverein”. Programul concertului este următorul:

1. Schubert: a) Lauda lacrimilor; b) Pe Mare. 2. Tostti: a) Ideale, Schubert: b) Tu ești odihna. 3. I. Brătianu: a) Adio, G. Dima: b) Mugur-mugurel.

După pauza. 4. Fletov: Marta. 5. Verdi: Rigoletto. 6. Puccini: Tosca. Toate cântate de d. I. Rădulescu.

Acompaniamentul la pian va fi susținut de d-șoara Mărioara Dima.

Prețul de intrare: Loc I. 2'50, loc II. 1'60, loc III. 1 cor., loc de stat 50 b. Inceputul la 8 ore seara precis.

Câți crescători de oi sunt în lumea întreagă? La conferința internațională a crescătorilor de oi, care s'a ținut la Londra s'a stabilit, că în lumea întreagă sunt în: Europa 180.000 crescători de oi; în America de Nord 62.000 crescători de oi; în America de sud 100.000 crescători de oi; în Asia 90.000 crescători de oi; în Africa 45.000 crescători de oi și în Australia 125.000 crescători de oi.

Revoluția din China. După cele mai noi vești primite din Peking și Shanghai, ministrul de războiu a pus în cumpănă toată puterea armatei spre zdrobirea plebei răsculate.

Trenurile transportă tot mereu miliție la Peking.

Generalul răsculaților a trimis câteva mii de oameni spre Hankau, ca să întimpeze corpurile de armată ale dinastiei mandșuriene. Dar numai în acel caz se va comanda atac în contra armatei, dacă nu le va succeda să o abată în tabăra lor. O telegramă dată din San-Francisco vestește, că rebelii dispun peste 65.000 de oameni.

„Lokalanzeiger” anunță, că un vas de războiu, ce făcea parte din flota chineză postată în apropierea lui Hunkau, a fost scufundat în mare de răsculați.

Populația din Peking e cuprinsă de desperare. Cine numai poate, părăsește orașul. O telegramă din Peking anunță, că ministrul de războiu și membrii statului major, au plecat azi la Rohomau, unde trupele scoase pentru a reprimă mișcarea revoluționară au trecut de partea răsculaților. Răsculații posedă acum 14000 de tunuri „Krupp” și un număr mare de arme.

Groznică furtună pe Dunăre. Din Tulcea se telegrafiază că o puternică furtună s'a deslășuit luni noapte asupra Mării Negre în punctul Periteasca, răsturnând o barcă în care se aflau patru pescari.

Doi din aceștia, anume Militei Iovu și Isac Isidor s'au înecat. Pescarul Peretz Filaret a murit de frig, iar Maxim Nichifor a scăpat cu viață din acest dezastru.

Americanii și revoluția din China. Din New-York se anunță, că revoluția din China provoacă mare agitație printre comercianții și industriașii americani cari au mari capitaluri plasate în întreprinderi chinezești.

Totuși la San-Francisco, eventualitatea unui regim republican în China, nu e privită fără simpatie.

Nenorocire de cale ferată. Noaptea trecută s'au ciocnit la Schömkiesen două trenuri de marfă, pe timp de ceață. Opt vagoane s'au răsturnat și au căzut de pe terasament, prefăcându-se în ruine.

Un alt tren de marfă sosit din Bodenbach a deraiat și el căzând de pe terasament.

Șeful locomotivei, un fochist, fochistul trenului și un manipulant de pe un tren au fost grav răniți. Fochistul celui alt tren a fost și el rănit.

Peste câteva minute s'a întâmplat o altă nenorocire la sosirea trenului de persoane din Bodenbach.

Doi călători au fost răniți.

Condamnarea unui defraudator. Inspectorul șantierului din Krostadt, consilierul de stat Dobrow, a fost condamnat la înrolarea pentru un an în colonia arestanților, pentru că a defraudat 35'000 ruble.

După pronunțarea sentinței Dobrow a încercat să se sinucidă, și s'a rănit mortal.

Inaugurarea statuei lui Cuza-Vodă, se va face în ziua de 24 ianuarie 1912. Cu această ocaziune vor avea loc serbări la care vor participa mai multe delegațiuni a românilor dela noi.

Aviator ars de vlu. O groznică nenorocire a avut loc la Berlin în prima zi a concursului internațional de aviațiune.

Aviatorul Iohan Schmied se urcase cu un aeroplan sistem „Somer” și ajungând la o înălțime de 250 de metri motorul a făcut explozie și aparatul a luat foc.

Aviatorul a fost complet carbonizat.

Câți centenari sunt în Europa? Oficiul imperial de igienă din Berlin, publică o statistică despre numărul centenarilor pe cari îi are Europa.

După acest document în frunte stă Bulgaria cu 3.883 de centenari, adică unul la o sută de locuitori.

România vine în rândul al doilea cu 1.074 de persoane cari au atins sau au depășit vârsta de o sută de ani.

Urmează: Serbia cu 573 de centenari, Spania cu 410, Franța cu 213, Italia cu 197, Austro-Ungaria cu 113, Anglita cu 92, Rusia cu 89, Germania cu 76, Norvegia cu 23, Suedia cu 10, Belgia cu 5 și Danemarca cu 2.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare al „Societății meseriașilor români din Blaj” au contribuit cu prilejul sfințirii întru preoți domnii: Augustin Caliani, Petru Suci profesori în Blaj; Patriciu Mureșan, preot în St-Mihailu-deșert; Longin Corcheș, preot în Sutu; Teodor Pădurean, preot în Ciuchmandru; dr. Alexandru Cziple, catehet la gimnaziul din Năsăud; Gheorghe Neamțu, candidat de preot în Mintiul-Gherlei; Liviu Greav din Borgo-Tiha; Octavian Baști din Erkisfalu—Sălagiu; Corneliu Gavriș din Odești—Sălagiu; Mihail Erdöse, din Certeză—Sătmar; Mihail Someșan din Dumitrița toți câte 1 cor.; Ioan Albon, preot în Dostadt 2 cor.; Gheorghe Repede subjude în St-Martin 2 cor.

Teatrul Apollo. Măne (vineri), teatrul Apoll va prezenta următorul program:

1. Calea ferată dela Bermina (admirabil tablou de pe natură). — 2. Blestemarea lui Cain (tablou din biblie). — 3. Nuntă revoluționară (admirabil episod din revoluția franceză. Tablou senzațional). — 4. Zăvorul pieziș (umoristic). — 5. Mireasa din Messina (după tragedia similară a lui Schiller. Senzație). — 6. Cum primește Tontolini binefacerile (amuzant).

Reprezentațiile se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Ultima oră

Lupta pentru Tripolis.

Constantinopol. — Ședința de ieri noapte a camerei a fost foarte furtunoasă. Opoziția a împiedecat pe ministrul de războiu Mahmud Șefket pașă să vorbească și i-a adresat injurături grosolane. Ministrul de războiu amenință că-și va da demisia. Ședința se va continua azi noaptea. Said-pașă a declarat, că va demisiona împreună cu întreg cabinet, dacă majoritatea îi va vota neîncredere.

Milano. — Din Tripolis se telegrafiază: Guvernul a numit pe generalul Bricola guvernator provizor al Kireneei. Lupta pentru Benghasi va fi foarte desperată, deoarece aci o armată turcească de 300 oameni se află în forturi.

Papa—regele Ierusalimului

Roma. — Dela prima zi a izbucnirii ostilităților turco-italiene a părut suspect, că papa sprijinește atât de mult politica imperialistă italiană și că se însufletește nespuse de mult pentru ocuparea Tripolisului. Atitudinea aceasta a papei nu a putut fi explicată, până acuma, când un ziar italian ne aduce o știre, deși cam fantastică, dar cu atât mai interesantă.

După ziarul acesta papa s'ar bucura de pierderea Turciei, fiindcă ocuparea Tripolisului ar fi prevestitorul sigur al împărțirii definitive a imperiului otoman.

După convingerea lui Pius X e aproape timpul, când creștinii îi vor scoate definitiv pe osmani din Asia, ba încă nu se vor mulțumi cu atâtă, ci crucea va intra tot mai învingătoare spre inima Asiei.

Referitor la evenimentul acesta papa, care de altfel e un patriot italian foarte însufletit, încă își are politica lui imperialistă. El ar dori, că într'un războiu cruciat creștinii să ocupe Palestina și Ierusalimul.

În caz, că aceasta s'ar întâmpla, papa ar părăsi prinsoarea din Vatican și împreună cu curtea-i strălucită s'ar muta la Ierusalim!... Papa s'ar proclama apoi pe sine rege al Ierusalimului și totodată ar renunța la aspirațiunile lumești ale papismului referitoare la Roma. Pe baza aceasta apoi papa s'ar împăca cu puterea regală italiană și cu regatul național italian.

Până aci informația ziarului italian.

Planul s'ar părea într'u câtva fantastic și, har Domnului, nici numitul ziar nu afirmă, că și-ar fi primit informația direct dela sfinția Sa. Însă știrea fantastică chiar și în cazul acesta ne interesează, deoarece, se știe, titlul de rege al Ierusalimului între celelalte titluri splendide de drept public îl poartă M. Sa monarhul Austro-Ungariei.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comande dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

Caut un candidat de avocat

cu praxă, eventual poate fi și începător, află momentan aplicare în cancelaria mea

Dr. Ioan Neamțiu,
advocat.
Sărcaia (Sárkány).

REGATUL ROMÂNIEI ARSENALUL DE CONSTRUCȚII

6501-20 Sept. 1911

Publicațiune.

De oarece la licitația din 15 Septembrie 1911 nu s'au obținut prețuri avantajoase, se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de 1 Noembrie 1911, orele 9 dimineața se va ține o nouă licitație în localul acestui stabiliment, pentru aprovizionarea cu următoarele serii de materiale:

SERIA I-a.

180000 kgr. oțel rotund în bare pentru corpuri de șrapnele de 88 m.m. toleranță în plus de 1 m.m.; lungimea barelor 3 metri cu o toleranță în plus de 30 m.m.

14000 kgr. Idem pentru diafragme de 45 m.m. o toleranță în plus de 0,5 m.m., lungimea barelor 3 metri, toleranță în plus de 30 m.m.

30000 kgr. Idem pentru capace de 55 m.m. o toleranță în plus de 0,6 m.m. lungimea barelor 3 metri toleranță în plus de 30 m.m.

6500 kgr. Idem pentru șurupuri port-percutoare de 23, 5 m.m. bine rotunde și fără oxide, lungimea barelor obișnuită.

200 kgr. Idem pentru șurupuri de 3-5 mm. o lung. barelor obișnuită.

3500 kgr. Idem pentru capacele degetarului de 28 m.m. bine, rotund și fără oxide, lung. barelor obișnuite.

SERIA II-a.

25000 kgr. druzi de alamă presabilă numită „Delta” având 33 mm. cu o toleranță 0,2 m.m.

28000 kgr. Idem de 29 m.m. toleranță de plus 0,2 m.m.

4200 kgr. Idem de 41 m.m. toleranță de plus 0,2 m.m.

3200 kgr. Idem de 15,5 m.m. toleranță de plus 0,05 m.m.

1000 kgr. Idem de 12 mm. toleranță de plus 0,05 m.m.

280 kgr. sârmă de alamă de 3 mm.

250 kgr. Idem de 4,5 m.m.

120 kgr. Idem de 2,5 m. m.

300 kgr. Idem de 7,5 m.m.

100 kgr. Idem de 1 m.m. pentru arcuiri spirale.

250 kgr. bandă de alamă de 33 m.m. lățime și 0,6 m.m. grosime pentru arcuiri de siguranță.

200 kgr. Idem de 27 m.m. lățime și 0,6 m.m. lățime pentru arcuiri.

350 kgr. Idem de 45 m.m. lățime și 0,5 m.m. grosime pentru runde.

7800 kgr. țevă de alamă presabilă numită „Delta” de 62 x 48 m.m.

2200 kgr. țevă de alamă obișnuită pentru tub aprinzător de 11 x 9 m.m.

4500 kgr. țevă de aramă fără sudură de 82 x 74,5 m.m.

SERIA III-a.

100000 kgr. plumb în blocuri pentru gloanțe.

17000 kgr. antimoniu.

800 kgr. bandă de plumb de 19 m.m. lățime și 0,8 m.m. grosime pentru runde.

SERIA IV-a.

12000 kgr. colifoniu (sacâz).

Doritorii de a lua parte la licitația, pot vedea condițiunile caetului de sarcine și cere orice informațiuni, la Arsenalul de Construcții în fiecare zi de lucru între orele 9 și 11 dimineața. p. directorul Arsenalului,

L. S.

Subscriere nedescifrabilă.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs igienic pentru curățirea și înfrumusețarea pielii.

Înlătură petele galbene, bucele pricinuite de infierbințeli, sgrăbunțe și alte necurății de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

1 teglă 1 oor.

„IANER” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acopere încreșturile și e cu totul nestricăcioasă. În culorile: roza, albă și cremă. 1 cutie 1 ooroană.

„IANER” săpun. 1 bucată 60 fleri.

„IANER” pastă pentru dinți. 1 doză 1 oor.

„IANER” apă pentru gură. Bună pentru dincii scorbuoși, gingiei burețeși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă oor 1.60, jum. sticlă 80 fl.

„IANER” esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. 1 sticlă, 1 oor. 30 fl.

„IANER” pomadă pentru creșterea părului. — 1 teglă 2 ooroane.

„IANER” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereșita colorii e eschisă. La comande să se noteze că părul încărunțit în ce coloare să se vâpsească (negru, brunet). Un carton 4 ooroane.

„IANER” apă, care face părul blond,

Pentru a vâpși în timp scurt, în băl. aurii, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 ooroană.

Discretă și zilnică expediție cu poștă. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer” ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” a lui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 72.

Izvor ieftin de cumpărat gramofone și plăci de vânzare și cu plățire în rate. Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul il. gratis din Margle magazin de

gramofone

al lui

TÓTH JÓZSEF

SZEGED, STRADA KÖNYÖK Nr. 3.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte recipise de amanet, aur, argint sdrobot și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

In atențiunea celor ce se mută. Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plățire.

Cine dorește un fonograf bun? Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicloletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

IACOB ȚEPENEU

PROPRIETAR ȘI SCULPTOR

FEHÉRTEPLOM (BISERICA-ALBĂ).

STR. STEFANI No. 2.

Proprietar de ocne: TEOFIL POPOVICIU

Mare magazin și atelier de pietrii mormântale precum: lucruri de marmoră, granit, laborator, piatră de nășip, etc. Lucrez și în provincie. — Prețuri moderate.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări : în bransa aceasta. :

Face și execută planuri de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

A apărut:

Advocatul poporal.

Indreptar pentru poporul român

de

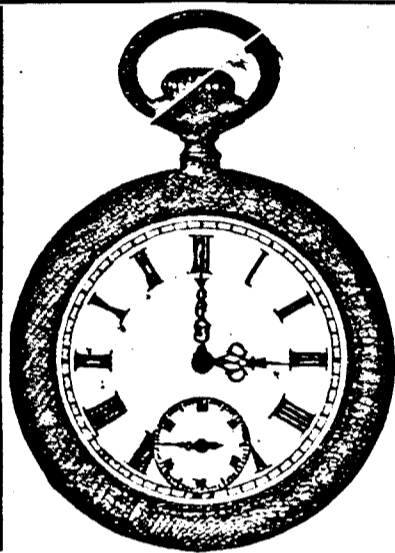
Dr. Dionisie Moldovan, avocat în Sibiu.

— Ediția a doua. — 384 pagini 8°. —

Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50 plus 20 fil. porto.

De vânzare la toate librăriile din țară precum și la

editura W. Krafft în Sibiu.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericeale**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez. că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijlocele eunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încreșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectuească încă în aceeași zi.

Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,
 pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții
 (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,
 contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	:	:	:	:	:	:	:	"	119,830.992-—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	11,020.266-—
		viață	:	:	:	:	:	:	:	"	2,204.317-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

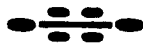
Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta. :: ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

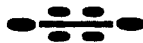
Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Deta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

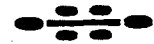

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

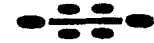

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

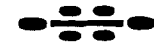
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.